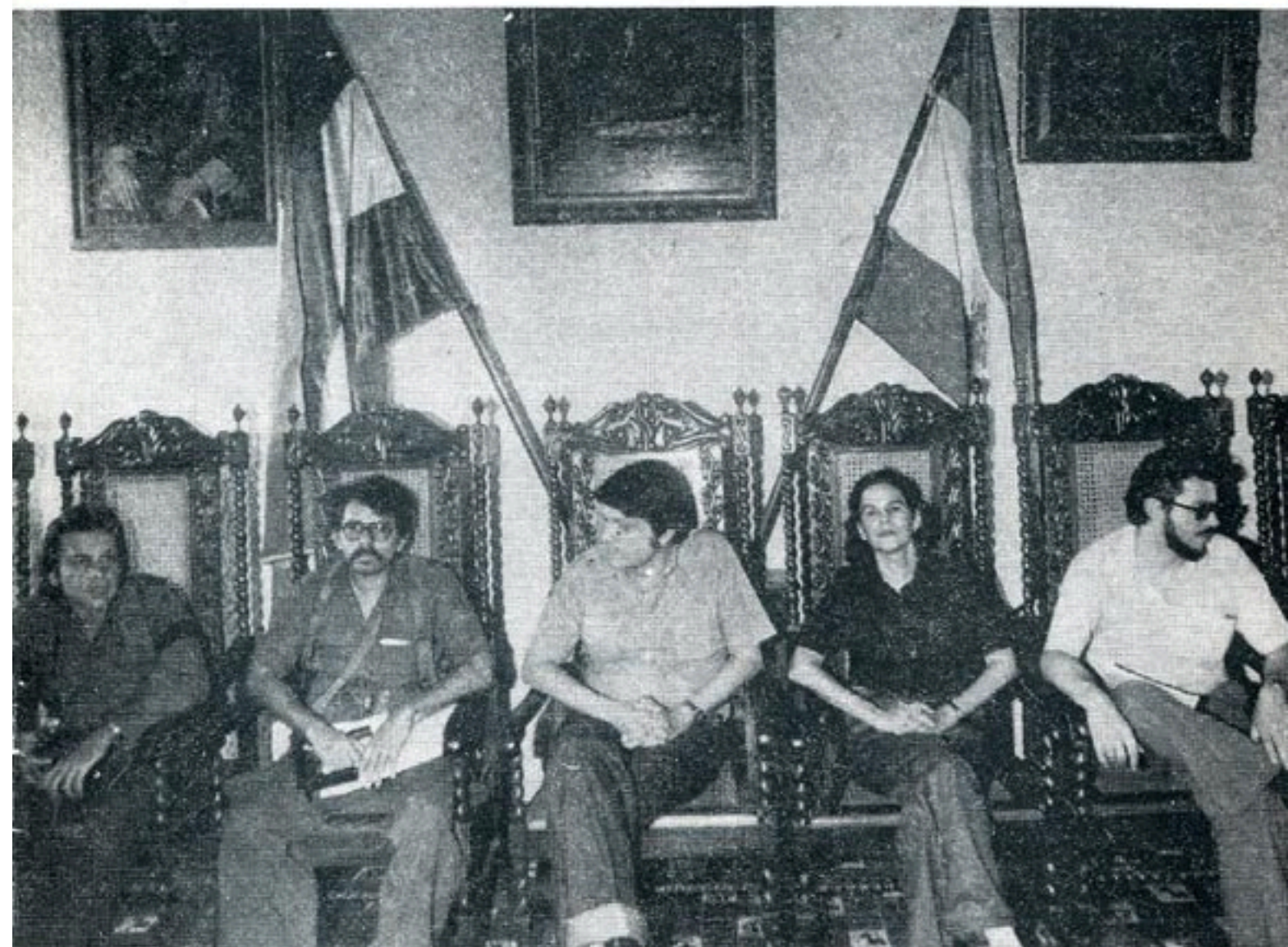

CONTRA

Contra
tycks
det
om

Nummer 4. Årgång 6. Juli 1980. Lösnummerpris 5:-.

Femmanna-juntan som styrde Nicaragua efter sandinisternas revolution — innan de liberala krafterna fann det nödvändigt att lämna juntan.

NICARAGUA * STORSTREJKEN * OS I MOSKVA

Storstrejken varför och i vems intresse

Under våren drabbades Sverige som alla känner till av den största konflikten någonsin på arbetsmarknaden. Informationen kring konflikten var förvirrad, och skilda partsinlagor gav allmänheten knappast någon bra bild av bakgrunden till konflikten. Arbetskonflikten har betydelse på sikt och vi försöker därför i följande artikel reda ut begreppen och förklara varför konflikten uppstod och vad den verkligen handlade om.

När stora konflikter dyker upp försvinner ofta sanningen. Och den sanning som finns kvar förlorar sig i perspektivet av missledande slutsatser och borttappade väsentligheter.

Mycket skrevs i tidningarna om konflikten på arbetsmarknaden när den rasade, men mycket lite var skilt från partsinlagorna eller försök till mer långsiktiga betraktelser.

Inte minst den som studerade konflikten upplösning i olika media kunde i klartext få en uppfattning om hur media misslyckades med att föra vidare vad striden gällde och hur parterna talade förbi varandra. Upplösningen av konflikten innebar plötsligt lönekostnadsstegringar på nio procent, medan man bara någon dag tidigare hade talat om två procent. Olika tidningar och program i etermedia använde också helt olika siffror. Ingen "vanlig" människa kunde egentligen förstå vad det var frågan om. Förvirringen var total.

Vilka löneökningar är möjliga

Vi ska i den här artikeln försöka få lite perspektiv på konflikten och den grundläggande frågan vi ställer oss måste därför vara: Vilka löneökningar är möjliga?

I stort sett finns det fem skilda vägar för löntagarna att få reallöneökningar. Vi ska granska dem här en och en.

1. *Produktivitetshöjningar.* Dvs. löntagarna producerar mer per arbetstimme. Det är egentligen den enda långsiktigt hållbara och helt försvarbara typen av lönehöjningar. Problemet har varit att produktivitetshöjningen har varit dålig under senare år. Vissa år har det t o m varit fråga om en produktivitetssänkning. Trots ställastående eller fallande produktivitet har lönerna höjts, vilket har resulterat i inflation. Det har blivit "luft" i löneförhöjningarna. 1979 var emellertid produktivitetshöjningen skaplig, och det kan vi räkna med för 1980 också. Det finns alltså ett utrymme för verkliga löneförhöjningar såväl 1979 som 1980. Hur stort det utrymmet är ska vi återkomma till senare.

2. *Investeringsminskningar.* Ett sätt att hålla lönerna uppe är att minska investeringarna. Genom att satsa mindre på nya fabriker och

maskiner. Det ger mer pengar över på kort sikt, men resultatet märks naturligtvis på sikt. Utrymmet för löneökningar framöver minskar. Tyvärr är investeringsminskningar en av de viktigaste förklaringarna till löneförhöjningarna i Sverige under de senaste åren. Vi har lagt en dålig grund för framtiden.

3. *Omfördelning mellan arbetstagare och arbetsgivare.* För arbetstagarna finns det en viss möjlighet att öka sin andel av den totala produktionen. Att pressa till sig en större del av det som annars skulle bli vinster. Eftersom en stor del av vinsterna går till investeringar har vi redan diskuterat större delen av denna möjlighet i punkt 2 ovan. Men det finns en liten del kvar, utdelningen. Genom att minska utdelningen minskar man naturligtvis spararnas intresse att satsa på aktier. Företagen får det svårare att skaffa pengar till nya investeringar. Under många år har utdelningarna minskat kraftigt, dvs. de har varit oförändrade i kronor, men inflationen har höjkat ur värdet. I år har utdelningshöjningarna varit kraftiga, det har inneburit att en del, men bara en del, företag kunnat återställa utdelningen på den nivå den hade omkring 1975. Om vi bortser från de konsekvenser en utdelningsminskning får för spararnas vilja att satsa på aktier i företag (istället för på diamanter och konst), så måste vi emellertid konstatera att det inte finns särskilt mycket att hämta. Utdelningen motsvarar mellan 1 och 2 procent av företagets produktion. Lönerna för gott och väl 80 procent (resten är investeringar). Om all utdelning slopades skulle det alltså räcka till en lönehöjning på kanske 1%. Det tar löntagarna snabbt igen genom att behålla en rimlig utdelning för att locka mer kapital från spararna till företaget, så att det kan satsa på nya projekt.

4. *Skattominskingar.* Genom ändrade skatter kan staten öka nettobehållningen för löntagarna. Det var något som ingick även i årets avtalsförslag. Men dessa skattesänkningar har vi egentligen inte haft råd med. De har ökat statens budgetunderskott. Och statens budgetunderskott finansieras med ökad inflation (staten trycker pengar utan "täckning").

Löntagarna får därför betala igen hela skattesänkningen, så länge den inte är kopplad till en verklig minskning av statens utgifter. Istället för att få betala skatt för ett visst belopp går samma belopp åt i butikerna till höjda priser.

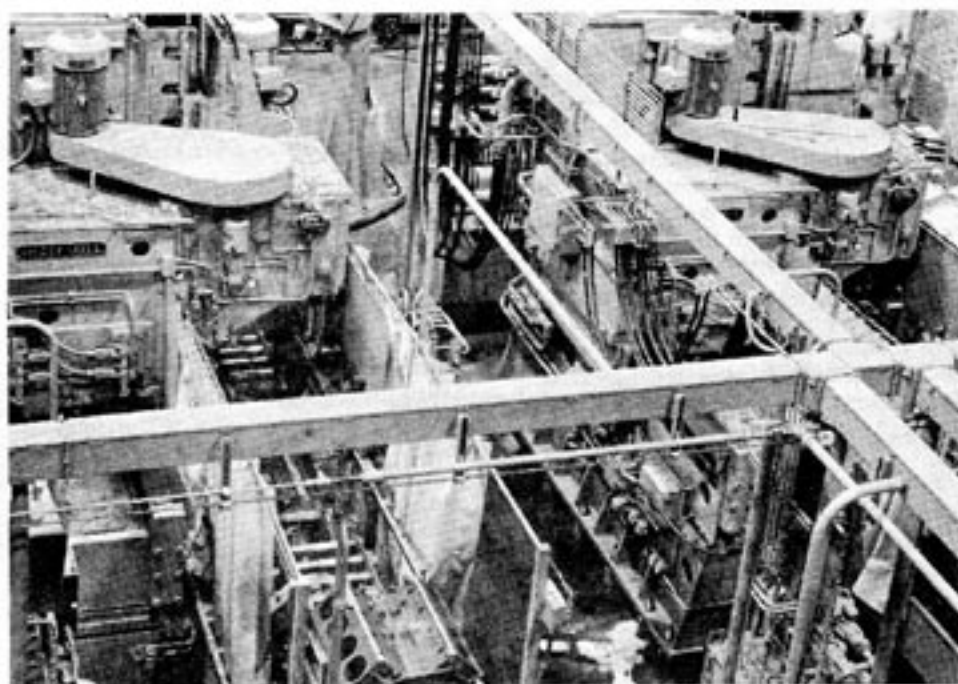
5. *Ändrad befolkningssammansättning.* I Sverige har vi under större delen av 60- och 70-talen kunnat leva på en förbättrad befolkningssammansättning. Vi har fått en större andel förvärvsarbete. Det har vi fått genom att allt fler kvinnor gått ut i förvärvslivet, något som medvetet påskyndats av politikerna genom en omläggning av skattesystemet. Men nu ser framtiden helt annan ut. Det finns inte många fler kvinnor att få ut i förvärvslivet och pensionärerna blir allt fler. Vi kommer att få en försämrad befolkningssammansättning. En allt större del av samhällets produktion kommer att gå till dem som inte förvärvsarbetar, av det enkla skälet att de blir fler. Den lilla ökning som fortfarande återstår på kvinnosidan kan visserligen uppnås rent statistiskt, men det blir en mycket tveksam vinst reellt sett. Ökningen i kvinnlig sysselsättning kostar nämligen nu mer i daghemskostnader än vad den ger i produktion. Nettoeffekten blir en minskning av produktionen per individ, eftersom daghemmen kostar för mycket. I statistiken blir det emellertid en nominell ökning, både den förvärvsarbetande kvinnans produktion och daghemmet räknas. Från konsumentens synpunkt sett vore det i många stycken rimligare att dra daghemskostnaden från kvinnans produktion istället.

Hur stort var utrymmet

Grovt räknat kan vi räkna med att produktivitetshöjningen låg på nivån 4%. Det fanns alltså utrymme för 4% verklig löneförhöjning. En betydande del (2,5%) av detta skulle emellertid gå till skatt för att ge fler pensionärer bättre villkor och för att försörja ytterligare ett antal offentligt anställda.

All löneförhöjning över 4% är bara luft. Den motsvaras inte av någon verklig ökning. Mellanskillnaden får vi betala i inflation.

Men är det då inte rimligt, som LO krävde, att begära kompensation för gångna prissteg-

Fabrikerna stod stilla — men en stor del av konflikten inträffade under helger och inarbetningsdagar, så produktionsbortfallet blev relativt måttligt.

ringar? Visst är det naturligt att löntagarnas organisationer försöker försvara sina medlemmars standard. Det är deras viktigaste uppgift. Men här stöter vi på *den första myten*, att det skulle vara möjligt att kompensera för prishöjningar som redan inträffat. Det är en omöjlighet. Vi måste utgå från dagens situation och blicka framåt. Vi har i diskussionen ovan uttömt möjligheterna till *verkliga* löneförhöjningar. Några fler finns inte.

Det finns två avgörande förklaringar till varför priserna ökat så kraftigt under den gångna avtalsperioden. För det första har vi oljeprishöjningarna. Dem kan vi som nation inte göra mycket åt. Höjda oljepriser — dvs höjda inkomster åt arabländerna — är något som löntagarna i Sverige får vara med och betala. Var skulle pengarna annars tas ifrån? När det gäller internationella betalningar har Sverige inga möjligheter att finansiera med "sedelpressen". Vi måste betala med svensk export eller ta lån. Ökar priserna måste vi exportera mer (arbeta mer) eller låna mer. Det är den bistra sanningen.

Men oljepriserna förklarar bara en del av prisökningarna. Den andra delen är hemmagjord. Den förklaras av att vi har *för låga* skatter. För låga skatter i förhållande till vad samhället förbrukar. Skattetröttheten har gjort sig gällande, så regeringen vågar inte föreslå höjda skatter. Men man fortsätter att öka statens utgifter. Mellanskillnaden finansierar man genom ett växande budgetunderskott. Enkelt uttryckt man trycker mer sedlar. Och då får vi ökad inflation. Staten tillför ekonomin mer pengar i form av pensioner, barnbidrag, statlig upphandling, statstjänstemannalöner etc än vad staten drar in i form av skatter och avgifter.

Förhandlingsordningen

Om vi går över till att se på hur förhandlingarna gick till stöter vi snart på *den andra myten*, en myt som särskilt spritts av LO.

Nämigen att man förhandlat sedan november utan att nå resultat. Det är visserligen sant att det gamla avtalet löpte ut i november. Men det är bara en liten del av sanningen. Alla parter var införstådda med att folkomröstningen i kärnkraftsfrågan måste vara avklarad innan ett avtal kunde slutas. Hade svaret i folkomröstningen blivit nej hade förhandlingarna fått inriktas på hur stor lönesänkningen skulle bli. Nu kunde man lyckligtvis inrikta sig på att diskutera lönehöjningens storlek.

LO:s krav lämnades f.ö. inte förrän den 7 mars. När folkomröstningen ägde rum var de första konflikttågärderna redan på gång. Det var alltså en mycket pressad förhandlingsordning. Vår definitiva slutsats var att LO i onödan forcerade förhandlingarna, något som säkert bidrog till att konflikten fick den stora omfattningen.

Övertidsblockaden

Den första stridsåtgärden som bröt ut var en "övertidsblockad" på den privata arbetsmarknaden (den drogs sedan temporärt tillbaka, innan förhandlingarna bröt samman en andra gång). *Den tredje myten* är att det bara var fråga om stopp för övertid. Det kan väl knappast få några allvarliga konsekvenser. De besvärligheter som uppstod togs till intäkt för att företagen (och den offentliga administrationen) tog ut för mycket övertid, att förhållandena skulle vara orimliga för de anställda.

Blockaden avsåg emellertid inte enbart övertid, den avsåg förberedelse- och avslutningsarbete, jour och arbetsberedskap. Det innebar exempelvis att den enda person som på ett varuhus vanligen arbetar en kvart extra för att läsa och släcka inte fick göra det. Även denne ende måste sluta i ordinarie tid, och då fick alla övriga lov att sluta något tidigare. Genom stopp mot jour och arbetsberedskap hindrades företagen att hålla den beredskap för sjukdomar och andra förfall som är vanlig.

En sjuk nyckelperson kunde få mycket långtgående konsekvenser. Dessutom blockerades nyanställningar. Företagen kunde därför inte fylla igen luckor som uppstod. Det var här som blockaden fick sina allvarliga konsekvenser, inte på övertiden. Övertiden är för det mesta ganska begränsad till sin omfattning, övertiden betraktas av många anställda som en förmån, när företaget har gynnsamma försäljningssiffror.

Att det sedan i vissa akuta situationer kan bli fråga om övertid är en annan sak. Om en maskin går sönder är det naturligtvis i allas intresse att reparatörerna arbetar övertid, så att den ordinarie arbetsstyrkan inte står sysslös morgonen därpå. Nu hände det på många ställen.

Övertidsblockaden, som alltså var mycket mer än en övertidsblockad, fick härigenom besvärliga konsekvenser för företagen. Den kostade företagen mycket, men facket ingenting. Det var de enskilda medlemmarna som fick stå för kostnaden i form av något minskade inkomster.

Offentliga sektorn först

När konflikten sedan bröt ut i stor skala var det som bekant den offentliga sektorn som kom först. Det var en mycket impopulär strejk, eftersom den inriktade sig på känsliga funktioner som transporter, sjukvård och radio/TV. Här uppstod snabbt *den fjärde myten* att strejken bevisade den offentliga sektorns väsentlighet. Att det var för lite personal på många viktiga funktioner etc. Cirka 10.000 personer inom den offentliga sektorn strejkade. Ungefär lika många lock-outades. Men de strejkande var mycket skickligt utvalda. 50 personer kunde stoppa Stockholms tunnelbana med flera tusen anställda. Några dussin trafikledare kunde stoppa all flygtrafik. Osv. Inga försök gjordes dock att ta ut några större grupper i strejk. Då hade allmänheten säkert blivit varse hur onödiga stora delar av den offentliga sektorn är. Vad hade allmänheten exempelvis sagt om skattmasarna hade strejkat? Protesterna hade nog låtit vänta på sig. Strejken visade att det finns ett tiotal personer som har väsentliga uppgifter i den offentliga sektorn. Den säger ingenting om övriga 1,2 miljoner anställda.

Hur känner du dig f.ö. själv drabbad av statens lockout mot 3.000 tjänstemän på Statistiska Centralbyrån? För den som inte själv var anställd där var säkert effekten helt obefintlig.

Det finns goda skäl att kritisera att den offentliga sektorn först gick ut i konflikt. Även här stöter vi på förhållandet att löntagarsidan synbarligen i onödan forcerade förhandlingarna. De offentliga förhandlingarnas utrymme måste ju ändå rimligen styras av vad man kom fram till i förhandlingarna på den privata sidan. Det borde även strejkledarna, "de fyras gäng" har varit medvetna om. Man drar därför gärna slutsatsen att det var en renodlat politiskt motiverad strejk. Ett försök att komma åt den borgerliga regeringen och samtidigt slå ett slag för hur "väsentlig" den offentliga sektorn är.

Upplösningen av konflikten på den offentliga

Vänd!

sidan måste onekligen kommit som en överraskning för många. När parterna kommit överens deklarerar regeringen att den inte gett några instruktioner till arbetsgivarparten på den statliga sidan. Budgetministern sitter och vänder och vrider på vartenda litet anslag, för att spara pengar. Men när det är fråga om den för statsfinanserna viktigaste frågan under hela året, har regeringen inget inflytande alls. Även om regeringen hade accepterat budet kan man tycka att det till syvende og sist borde vara regeringen som hade ansvaret för nivån på avtalet på den offentliga sidan.

Taktiska missgrepp

När de första medlingsförslagen presenterades talade de om löneökningar på bråkdelar av en procent, 15 öre i timmen och tal av den storleksordningen. Här måste man säga att medlarna gjorde ett allvarligt felgrepp. Hela tiden rörde sig de verkliga diskussionerna på helt andra nivåer, 5-10% och timlöneökningar i storleksordningen 2-3 kronor i timmen. Vad medlarna talade om var vissa delar av de generella påslagen, dvs de delar som inte avsåg "kompensation för löneglidning", "förtjänstutvecklingsgaranti", "inflationstutvecklingsgaranti" etc. En bredare allmänhet kunde inte så lätt genomskåda alla siffror vid sidan om. Det var självklart att LO inte kunde acceptera ett avtal som utåt framställdes på det sätt som gällde medlarnas första förslag. Ett annorlunda formulerat, men sakligt sett likalydande förslag, hade säkert haft bättre förutsättningar att vinna gehör hos LO. LO måste ju ta en rimlig hänsyn till sin medlemsopinion, och medlemsopinionen styrs i stor utsträckning av dagstidningarnas och pressens information.

Skattesänkningen

Som ett inledande drag i förhandlingarnas slutskede erbjöd regeringen skattesänkningar om parterna kom överens om i stort sett oförändrade villkor. LO valde lönehöjningar och skattesänkningar. Och regeringen gick med på det!

Det kan tyckas att en sådan eftergivenhet skulle vara förödande för regeringens trovärdighet, men någon kritik i den riktningen har vi inte kunnat notera.

Konsekvenserna av beslutet blir naturligtvis ändå att staten tar in vad den tänkt sig. Det blir inte genom öppna och av riksdagen fastställda skatter, utan genom den smygande hemliga skatt som kallas inflation. Inflationen har blivit en allt populärare metod för att gömma det verkliga skattestrycket.

Den femte myten är att en nominell skattesänkning kommer skattebetalarna till del, trots att statens utgifter inte minskar. En så elementär sanning är det säkert bara en tidsfråga innan svenska folket genomskådar, och regeringen tvingas då upphöra med sina "lufstalpar".

Inflationen

Det finns också en *sjätte myt*, som ligger nära skattemyt. Det är att lönehöjningarna skulle vara den avgörande faktorn bakom inflationen. Så är långtifrån fallet. Lönehöj-

ningarna är bara en av många faktorer. Budgetunderskottet, de alltför låga skatterna, har vi redan diskuterat. En annan faktor som medverkar är växelkursernas utveckling, hur vi står oss i den internationella konkurrensen. Regeringen kan ta igen vad den anser vara för stora lönehöjningar genom att ändra växelkursen. I år blir det knappast nödvändigt. Även om SAF sagt att Sverige inte har råd med lönehöjningar av den storlek som nu avtalats är det faktiskt så att övriga länder i Västeuropa försöker sig på ungefär samma illusionsnummer. Då står vi kvar på oförändrad nivå i förhållande till våra viktigaste konkurrenter, vad vi inte lyckas med är att återhämta den mark vi förlorat under sjuttioalets senare del.

En viktig reservation är här att Västtyskland träffat ett avtal på flera procent lägre nivå än Sverige. Där kan vi vänta oss fortsatta justeringar av växelkurserna.

Från LO:s perspektiv

Från LO:s sida sett måste strejken och avtalet ha åtskilliga förtjänster, en del av dessa är intressanta och av stor betydelse för samhället som helhet.

Genom medlarnas underliga sätt att presentera sina bud kan LO framställa det avtal som slöts som en förkrossande seger. Man har inför de egna medlemmarna visat sin styrka och vikten av att vara med i LO-kollektivet. För en förhandlingsorganisation som LO måste den viktigaste organisationsuppgiften vara att visa för medlemmar och potentiella medlemmar att organisationen behövs. Medlarna har hjälpt LO med detta.

Genom att tillgripa strejkvapnet har LO också lyckats rycka undan mattan för ett växande antal militanta kommunistsektorer som har strejken som någon form av religiös ritual. Genom den stora strejken förhindrades säkerligen hundratals små strejker, strejker som skulle kunna ha varit förödande för LO:s trovärdighet på det lokala planet. Här fyllde strejken onekligen en samhällsviktig funktion, den medverkade till att reducera inflytandet från olika extremistgrupper.

Strejken som sådan kan säkerligen också användas som argument många år framöver, när det gäller att praktiskt visa hur bestämt LO kan agera när det verkligen behövs.

Den politiska strejken

Den forcerade takten i förloppet, strejkens uppläggning och strejkledarnas agerande säger att det varit klart uttalade politiska motiv med i spelet. Under den första borgerliga regeringsperioden beslöt fackföreningsrörelsen att ta sitt ansvar, att betrakta den treåriga perioden som en "olyckshändelse". Nu har man kommit fram till att vi kan få fler borgerliga regeringar framöver. Avtalsförhandlingarna blir då också, enligt LO, en politisk kraftutövning. Det är något som vi sannolikt får lära oss att leva med framöver. Förhoppningsvis skall vi dock kunna klara oss ifrån en engelsk situation, där fackföreningarna blivit starkare än den demokratiskt valda regeringen. Den intolerans och småaktighet som kunde skönjas tillsammans med medlemmarnas totala och skräckslaget(?) förstummade underkastelse

(Fortsättning från sid. 11)

Utlandsskulderna är stora (1,6 miljarder dollar) och inflationen har nått den även efter centralamerikanska förhållanden höga siffran 60%. En tredjedel av arbetskraften står utan arbete.

Den politiska ledningen är väl medveten om problemen, men man har inga lösningar. En del ser till Kuba som en modell för hur ekonomin skall skötas, men en del har realism nog att inse att Kubas ekonomi är en katastrof som inte bör tas efter. Dessa grupper ser gärna en uppgörelse med arbetsgivarna. Arbetsgivarna säger att de kan ställa upp bakom regimen om vissa villkor uppfylls, bl.a. att en tidtabell för fria val införs.

Styrkeförhållandena inom regimen är ännu inte helt klara. Det är därför svårt att säga vilken grupp som tar överhanden. Mycket talar för att Nicaragua kommer att rusa ner i en "kubansk avgrund". Men än finns det trots allt vissa möjligheter att regimen av ekonomiska skäl tvingas styra in på en mer realistisk kurs.

Realisterna i Nicaragua inser att ekonomiskt stöd bara finns att hämta i Väst. Ytterligare närmare förbindelser med ryssarna ger knappast någon ekonomisk utdelning. Kuba är en fullt tillräcklig belastning på ryssarnas ekonomi, hur frestande det än må vara att konsolidera ett förfäste på det amerikanska fastlandet.

Géza Mólnár

Presstopp

Sedan ovanstående artikel har sandinisterna slagit till tillfällig reträtt på ett par punkter. Viktigast är att ersättare har utsetts för de två avgående ledamöterna i juntan. De nya juntamedlemmarna är Arturo Cruz och Rafael Cordoba. Cruz är näringslivsman och Cordoba är domare i Nicaraguas högsta domstol. Utnämningen anses vara en framgång för de moderata krafterna i landet, men de två befinner sig likafullt i minoritet i juntan.

Sandinisterna har också gett efter för näringslivets krav och ställt ut ett förnyat löfte om fria val "inom ett par år". Det är osäkert om detta löfte verkligen kommer att hållas.

Parallellt med denna positiva utveckling har trycket mot pressen ökat. Den tidigare ledande oppositionstidningen (under Somozas tid) *La Prensa* håller på att strypas av sandiniststyrda arbetskonflikter. En trotskistisk tidning har förbjudits. Snart finns det bara den sandinistiska *Barricada* kvar.

under fackets beslut bådär inte gott. Vi får dock hoppas på att den svenska fackföreningsrörelsens starka och enhetliga organisation och dess samhällsansvar i det långa loppet skall leda utvecklingen i en positiv riktning.

Klas von Holst

Falsk 70-talshistoria

Vi har under 70-talet matats med en snedvriden bild av händelser ute i världen. Den snedvridna bilden gör sig nu även gällande i försöken att sammanfatta sjuttioalets historia. I den här artikeln behandlas en sådan sammanfattning, som gjorts i KF:s tidning Vi, men kritiken mot den sammanfattningen måste ses i ett mer generellt perspektiv. Det gäller om vi ska matas med en falsk historiebild framöver.

Tidningen Vi, organ för den stora demokratiska folk rörelsen konsumentkooperationen, innehöll i ett rikt utstyrt och påkostat nummer härförleden bland mycket annat en tillbakablick på 1970-talet, omfattande inte mindre än fyrtio sidor av numrets nära hundra. Givetvis skildrades härvid även tilldragelser på det världspolitiska planet.

Man väntade sig helt naturligt, att i denna tidning urvalet och bedömningen av dessa skulle vägledas av demokratiska värderingar, d.v.s. sådant som kunde anses vara av central betydelse för världens fred och folkens frihet. Att kraven på opartiskhet, ovid, hederlighet respekterades, måste anses självklart. Konsumentkooperationen är ju ingen politisk organisation, och därför bör dess organ undvika ensidiga både allmänt och partipolitiska ställningstaganden.

Fem länder och regioner anser Vi:s redaktion så väsentliga, att vad som där under årtiondet tilldragit sig ägnas hela uppslag, ett åt vart och ett av de fem områdena, alltså tio sidor av nämnda fyrtio, nämligen Indokina, Kina, USA, Mellanöstern och Sydeuropa.

Jag skall återkomma till vad som till den opartiske läsarens upprörda förvåning saknas i denna världspolitiska överblick, nämligen hela Östeuropa med Sovjetunionen, världens andra supermakt! Denna nämnes vid namn endast i fyra sammanhang. Sovjet deltog ej i miljökonferensen i Stockholm 1972. Sovjetunionen stöder Vietnam i dettas angrepp på Kampuchea, som får stöd av Kina, och fiendskapen mellan Kina och Sovjetunionen består. Ett sovjetiskt rymdskepp kopplades samman med ett amerikanskt 1975.

Men först några ord om Vi:s syn på Indokina och USA.

Synen på USA är ytterst ensidig och negativ. I det fruktansvärda Vietnamkriget framställs USA som den verkliga busen. Så gott som hela uppslaget om Indokina täckes av en bild, föreställande gråtande, springande barn efter ett amerikanskt bombangrepp. Varför visas ingen bild på motsidans grymheter? Sådana saknades sannerligen inte. Kan det möjligen bero på att inga sådana bilder, i den händelse de tagits, får fritt distribueras i kommunistiska diktaturer?

Att USA:s motståndare, Nordvietnam, var en hänsynslös kommunistisk diktatur, undviker tidningen av någon anledning att påpeka, liksom det massiva stöd i form av oerhörda

mängder krigsmateriel som Hanoi erhöi från Sovjetunionen. Det kunde väl inte vara av demokratiska bevekelsegrunder som den ena kommunistiska diktaturen så frikostigt understödde den andra?

Tidningen Vi har inte kunnat undgå att nämna båtflyktingarna, de hundratusentals som flytt bort från Sydvietnam efter "befrielsen", som det hette och fortfarande heter i den kommunistiska propagandan. Det var kineser men också enligt Vi "affärsmän i södra Vietnam som fann det svårare i det socialistiska samhället." Det var alltså bara affärsmän som fann det svårare! Kommentarer torde vara överflödiga.

Eftersom det här avsnittet handlar om Indokina förekommer också några ord om att de s.k. röda khmererna tog makten i Kampuchea och en bild visar deras ledare Pol Pot, om vilken i bifogad text upplyses, att "hans styre har anklagats för massmord". Alltså bara "anklagats"! Det kanske bara är falskt förtal alla dessa vittnesmål om detta ohyggligt grymma och blodiga "styre"? Pol Pot är ju socialist och då får man undvika att tro det värsta. Då måste man vara försiktig i sina omdömen. Helt annat när det gäller general Pinochet i Chile: "Han inledde sin

regim med massmord och tortyr" (sid. 37). Varför tassa så försiktigt i filtsockorna när det gäller en kommunistisk diktatur?

Vad USA beträffar förekommer inget försiktigt tassande. På dess uppslag utropar en skrikig rubrik i stora, röda bokstäver: "USA under 70-talet Skandaler fiffel ärlighetens nederlag."

Kan man uttrycka sig mer ohederligt? Det var ju motsatsen som inträffade: sanningens seger! Så som den kan segra i ett demokratiskt land med press- och yttrandefrihet. Visserligen medges i en bildtext: "Det ena avslöjandet efter det andra görs av en allt aktivare press." Men varför då insinuera om "ärlighetens nederlag"? Nämn den diktatur, i synnerhet kommunistisk, där en fri press kan bringa landets högsta ledare på fall!

Som karaktäristiskt för USA:s utrikespolitik framhålls att "USA mot Chile förberedde en komplott för att hindra socialisterna Salvador Allende från att komma till makten. Världen över gav USA stöd åt högerdiktaturer." En rad sådana uppräknas — med rätt eller orätt lämnar jag därhän — men inget nämnes om de demokratiska länder, t.ex. i Västeuropa, som USA också gav sitt stöd. Och inte ett ord om att USA:s utrikespolitik dikteras av den världsomspännande motsättningen till den imperialistiska, militaristiska och expansiva Sovjetunionen. Dennes komplott i Angola, där Sovjet med kubanska legosoldater upprättade och stöder en kommunistisk vänsterdiktatur, tiger tidningen om liksom om Sovjets stöd till de kommunistiska diktaturerna i Sydjemen och Etiopien, samtliga länder av utomordentlig strategisk betydelse!

Som redan påpekats utgör Sovjetunionen och hela Östeuropa en vit fläck på tidningen Vi:s världskarta. I uppslaget om Sydeuropa under 70-talet upplyses om att "Diktaturerna dansade — och föll". Men de som inte fallit är diktaturerna i Östeuropa — Europas sista diktaturer. Varför nämnes inget om dem som motvikt och kontrast?

Om de totalitära regimerna i öststaterna med deras förtryck — socialt, politiskt, nationellt, religiöst — och deras krossande av alla demokratiska strävanden får läsarna inte veta någonting. Där har ju hänt åtskilligt av betydande intresse för alla som känner varmt för folkens fri- och rättigheter. Men Vi föredrar

(Fortsättning på sid. 16)

Förstasidan till Vi:s bilaga om 70-talets historia.

Biologisk och kemisk krigsföring

En mjältbrandsepidemi i den ryska staden Sverdlovsk skvallrar om Sovjets intresse för biologisk krigsföring. Rapporter från Laos och Afghanistan säger att Sovjet även ägnar stora resurser åt utvecklingen av kemiska stridsmedel. Informationerna om Sovjets aktiviteter på dessa områden har väckt oroat intresse inom NATO.

Bakteriologisk och kemisk krigsföring har kommit i blickpunkten för det internationella intresset under det senaste året. Det är en rad händelser som pekar på Sovjets beredskap att tillgripa sådana vapen som har gjort att militära experter börjat diskutera frågan intensivt.

Medeltiden

Man ska inte tro att bakteriologisk och kemisk krigsföring är något nytt för vår tid. Går man tillbaka i historien finner man att tekniken utnyttjats länge, skillnaden är att det idag finns mycket mer avancerad teknik.

På medeltiden var det exempelvis inte ovanligt att belägringsstyrkor med katapult sköt in döda djur i belägrade städer, för att den vägen söka sprida sjukdomar.

Under första världskriget användes gas i Flandern, och gas förekom även i mellankrigstidens många krig av begränsad omfattning (Abessinien, Manchuriet etc).

Biologiska stridsmedel i dess enklaste form användes av kommunistisidan i Vietnamkriget. Spetsade bambukäppar smordes in med kodynga. De gömdes sedan i djungeln och regeringssidans trupper fick infektions-sjukdomar när de trampat på bambuspet-sarna.

Billigt med B-vapen

När många u-länder ser rustningskostnaderna rasa i höjden är det naturligt att de börjar se sig om efter alternativ. Då framstår ofta biologiska stridsmedel som ett attraktivt alternativ. De är mycket billigare än kärnvapen, och det är mycket svårt för fienden att skydda sig mot angrepp med biologiska vapen. Särskilt intressant är det att hitta bakterier som är motståndskraftiga mot antibiotika, så att det blir en bestående effekt efter angreppet.

Det finns flera sjukdomar där vetenskapsmännen känner till sådana resistent bakteriestammar. En av de sjukdomar det gäller är mjältbrand.

Men det är inte bara det som gör mjältbrandsbacillen lämplig som biologiskt stridsmedel. Sedan värdjuret för bacillen avlidit kan mjältbrandsbacillen utvecklas till sporer

som klarar värme och torka i tiotals år. De lever upp genast de har kommit i kontakt med en levande varelse. Det är därför idealiskt att lagra sådana baciller i bomber. De överlever mycket långa lagringstider och har sedan en omgående livsfarlig effekt.

Världshälsoorganisationen, WHO, har räk-nat ut att en 50-kilobomb med mjältbrandsbaciller skulle vara tillräcklig för döda 24.000 människor och få ytterligare 36.000 att insjukna, om bomben släpptes över en halv-miljonstad.

Det är mot den här bakgrunden som uppgifter om en mjältbrandsepidemi i Sverdlovsk måste ses. Sovjetiska dissidenter hävdade redan 1977, flera år innan mjältbrandsepidemin, att Sovjets hemliga militära forskning med biologiska stridsmedel bedrevs i Kirov, Kazan och Sverdlovsk.

Avtal

Användningen av kemisk krigsföring under första världskriget väckte en kraftig opinionsstorm och 1925 träffades en internationell överenskommelse om att gas inte skulle användas i krigföringen. Men den överenskommelsen gäller endast i mellanhavanden mellan stater som anslutit sig till konventionen. Ett land som i och för sig anslutit sig till överenskommelsen, är enligt överenskommelsens ordalydelse, fri att använda gas i krig mot länder som inte anslutit sig till konventionen. Det är något som har viss betydelse i dagens konflikter, som vi senare skall se.

En motsvarande överenskommelse rörande biologisk krigsföring träffades 1975. Den innebar bl.a. att alla existerande lager av bakteriologiska vapen skulle förstöras. Bakteriologisk krigsföring förbjöds för de länder som anslöt sig till överenskommelsen även i relation till utanförstående länder.

Användningen av bakteriologiska stridsmedel förbjöds egentligen redan i avtalet om förbud mot kemiska stridsmedel från 1925. 1975 års avtal (beslut fattades 1971, men avtalet trädde inte ikraft förrän 1975) förbjuder även utveckling, framställning, lagring och förvärv av biologiska stridsmedel. Ungefär 100 länder har anslutit sig till överenskommel-

sen, inklusive Sovjetunionen.

Under våren i år har man i Genève diskuterat avtalet, som var ett led i de stora nedrustningsförhandlingarna. Avsikten var att nu efter fem år följa upp hur avtalet hållits. Uppgifterna från Sovjetunionen kan minst av allt påstås ha underlättat dessa diskussioner. Det är den första gången man på allvar har ifrågasatt att ingångna avtal inom nedrustningskonferensen har brutits.

Vad hände i Sverdlovsk?

Våren 1979 utbröt i Kasjino-distriktet i närheten av Sverdlovsk i Sovjetunionen en mjältbrandsepidemi. Mjältbrand drabbar vanligen kreatur, det är ovanligt hos människor. Det är en sjukdom som sedan länge har ansetts vara den biologiska krigsföringens främsta vapen. Det är en lätthanterlig sjukdom rent spridningstekniskt, och det är enkelt att framställa vapenbärare. Effekterna är svåra och det finns inte mycket att göra åt sjukdomen när den drabbat människan (åtminstone inte på kort tid).

Underrättelseorganisationer i Väst kände sedan länge till att Sovjets viktigaste anläggningar för biologiska vapen låg just i Sverdlovsk. Även om man inte var säker på vad anläggningarna användes till idag, kunde man genom satellitspaning konstatera att de anläggningar som tidigare använts för framställning av biologiska stridsmedel fortfarande var i bruk. Satellitbilderna kunde inte med säkerhet avgöra vad anläggningarna användes till.

En nära till hands liggande slutsats var naturligtvis att koppla ihop de två informationerna och dra slutsatsen att det hänt en olycka i anläggningarna, som gjort att bakterierna spritts.

Enligt de uppgifter som man fått fram skulle flera hundra människor ha omkommit på grund av en läcka av stridsmedlet "V 21".

Ryktet uppper i.ö. att en liknande olycka skulle ha inträffat i Novosibirsk i början av 1979.

De västerländska uppgifterna var så väl underbyggda att ryssarna inte kunde låta dem stå oemotsagda. Den officiella sovjetiska versionen går nu ut på att en stor mängd

Mellan 10 och 15 procent av de sovjetiska robotvapnen är utrustade med kemiska stridsmedel.

hälsovådligt kött distribuerats i området och förorsakat epidemin. De västerländska under rättelseorganisationerna sätter ingen större tilltro till detta påstående.

Gas

När det gäller kemisk krigföring är dokumentationen ännu bättre. Man uppskattar att mellan 10 och 15% av alla sovjetiska granater i krigslagren innehåller gas. NATO har hävdad att Sovjet har tillräckligt med stridsgas tillgängligt för att döda dubbla Västeuropas befolkning.

Den sovjetiska krigsmakten är väl förberedd för ett gaskrig — betydligt bättre än NATO. Mellan 70.000 och 100.000 man är specialutbildade, att jämföras med NATO:s motsvarande 2.000 man. På den sovjetiska sidan är dessa specialister spridda över hela krigsmakten. På varje förband finns expertis. I den sovjetiska krigsmaktens organisation ingår också speciella enheter för gassanering, enheter som finns på divisionsnivå och bland annat har observerats i Afghanistan.

Laos

Ända sedan 1977 har flyktingar från Laos' bergstrakter hävdad att befolkningen utsatts för gasangrepp. Det är de vietnamesiska ockupationsstyrkorna som använder gasen, men den antas vara av sovjetiskt ursprung.

Beskrivningen av gasangreppen i Laos är enhetlig. Det verkar vara främst medlemmar i bergsfolket Hmong som utsatts för gasen. Offren säger sig ha sett en gulaktig dimma spridas ut. Dimman medför att en gelatinklänande substans fastnar på vegetationen och lägger sig på vattenytan.

Dimman har spritts med granater. Den ger offren illamående, kräkningar och för en del förlamningar. En del av offren kan också börja blöda ur näsa och mun. Flertalet tycks

återhämta sig, men en del avlider på bara några få minuter.

Beskrivningen av hur de avlidnas kroppar ser ut överensstämmer också mellan vittnena.

Det finns hundratals vittnesberättelser om gasangrepp i Laos, och berättelserna kommer från ett tekniskt okunnigt bergsfolk. Under rättelseexperter i Thailand menar att offrens tekniska okunnighet kombinerad med de överensstämmande berättelserna medför att trovärdigheten blir hög.

Effekten på offren indikerar att det skulle vara fråga om någon kraftigare variant av de gaser som utvecklats för att kontrollera upplopp i USA. De amerikanska gaserna kan skapa illamående, men medför aldrig döden.

Afghanistan

Uppgifter från Afghanistan gör gällande att sovjetiska styrkor satt in stridsgasen soman i de nordöstra delarna av landet. Gasbomber skall ha fällts från flygplan för att komma åt rebeller i bergstrakterna. Soman är en nervgas som förorsakar andningssvårigheter och blindhet.

Enligt den franska tidningen *Le Quotidien de Paris* har de sovjetiska styrkorna i Afghanistan utrustats med raketer som av NATO kallas *Frog* och *Scud*. Båge dessa raketer är i första hand avsedda för kärnvapenstridsmedel, men kan också utrustas med kemiska vapen. Den franska tidningen berättar vidare att den *Internationella Föreningen för Mänskliga Rättigheter* kunnat slå fast att Sovjet använt kemiska stridsmedel i Afghanistan och att dessa förorsakat ett inte närmare preciserat antal dödsfall.

Varken Afghanistan, Laos eller Vietnam har anslutit sig till det internationella avtalet om förbud mot kemiska stridsmedel. Det innebär i princip att Sovjet inte avtalsrättsligt

är förhindrad från att använda sådana stridsmedel i de aktuella länderna.

Ryssarna själva förnekar dock bestämt att de skulle använda kemiska stridsmedel.

Förekomsten av saneringsfordonet TMS-65, vars existens inte kan förnekas, i Afghanistan uppges av sovjetiska informationsorgan bero på den sovjetiska krigsmaktens inflexibilitet. Fordonen ingår i krigsorganisationen, och de följer med oavsett om det används kemiska stridsmedel eller ej.

Oro inom NATO

Frågan om kemiska stridsmedel har förts upp som en prioriterad fråga inom NATO. NATO har konstaterat att *Frog*- och *Scud*-raketer finns stationerade i Polen, Östtyskland och Tjeckoslovakien och att de sannolikt är utrustade med kemiska stridsmedel. Beredskapen mot kemisk krigföring är dålig inom NATO. Den sovjetiska beredskapen bedöms vara sex till åtta gånger bättre. Förutom den ovan nämnda specialsaneringsbilen TMS-65 är de sovjetiska soldaterna utrustade med personlig skyddsutrustning i en utsträckning som är helt annan än vad som är fallet inom NATO.

Stor produktionskapacitet

Sovjet uppskattas förfoga över mellan 200.000 och 700.000 ton stridsgas för krigsbruk. Industrin kan producera ungefär 30.000 ton ytterligare per år. Det är alltså en mycket långsiktig politik från sovjetisk sida, när det gäller lageruppbbyggnaden av kemiska stridsmedel. Produktionen är mycket bred och omfattar en rad olika produkter, med olika effekter. I arsenalen finns således gaser som senapsgas, vätecyanid och soman.

Clas Almgren

De produktivas strejk

Den politik som förs i vårt land idag kan mycket väl innebära att vi betraktar de fria företagens tack och avsked. Företagarna är en produktiv minoritet, som samhället inte kan förtrycka utan att det får långtgående konsekvenser för allas vår välfärd. Vi kan få en de produktivas tysta strejk. Eller vi kan uppleva motsvarigheten till slavupproren i vår välfärdsstat. Romartidens slavuppror förbådade statens sönderfall...

Under hela den liberala eran ända från upplysningstiden har människorna haft en fast tro på framtiden. Mycket talar för att 1970-talet kommer att betecknas som slutet på en epok, årtiondet då framtidstron tog slut.

Professor Jörgen Weibull, 1979

Varför skulle jag inte stanna i Sverige? Ett så gigantiskt socialt experiment som den svenska välfärdsstaten har aldrig förr gjorts. Tror du inte att Gibbons (som skrev om romarrikets undergång) skulle ha tackat ja direkt, om han fått erbjudandet att från åskådarplats följa det romerska rikets nedgång och fall?

Professor Ingemar Ståhl, 1979

I det romerska världsriket gjordes de produktiva insatserna främst av slavarbetare. Att bygga produktion och välfärd på sådan grund är att bygga på sanden, och det blev till slut dessa misshandlade och motvilliga skarors uppror, strejker, sabotage och flykt som kom den väldiga statsbyggnaden att luta mot sitt fall. Nädstöten utdelades av de anfallande barbarerna.

Allting i historien går igen, och scenariot om det romerska rikets uppgång, nedgång och fall spelas nu upp på nytt inom den moderna välfärdsstatens gränser.

Även denna stat har sina slavarbetare, en förtryckt minoritet av företagare, en exploaterad grupp som genom passivt motstånd, strejker och flykt idag hotar välfärdsstatens bestånd.

Utvecklingen behandlas i min nya bok Sveriges ekonomi i fara. Om krisen och en förtryckt minoritet. (Timbro 1979), men istället för att citera ur den, ska jag här ösa ur en annan källa, en västtysk bok, An den Grenzen der Belastbarkeit (utgivare W Haubrichs, Fritz Knapp Verlag 1978). Professor J P Hamilius skriver här:

Vår frihetliga samhällsordning kan inte existera utan företagare, som utarbetar, upptäcker och använder nya bättre och effektivare produktionsmetoder. Dessa och

andra produktiva människor har ett lika trängande behov av ett "förtroendeklimat", som deras kroppar behöver syre för andningen. Dessa företagare med sina ansvarsbördor känner större och större modlöshet och motvilja inför de grupper av politiker, fackföreningsledare och intellektuella som utan eget ansvar för sitt handlande står bakom den politik, de åtgärder och det andliga klimat, som mer och mer gör företagens yrkesliv till ett helvete eller i varje fall så svårt, att de på sitt speciella sätt genomför strejker som genom sin egenart inte för allmänheten framstår som strejker. Det kan aldrig nog framhållas att först genom företagens meningsfulla insatser, tankekraft och handlande, kan kapital och arbete förenas i produktiv verksamhet. Men stat, politik och överhet kan skapa ett klimat som förlamar de skapande andarnas arbete, strävanden och för samhället högvärdiga tjänster. Ett för skapande människor dåligt kreativt klimat har vi delvis haft ända sedan första världskrigets regleringspolitik, men framförallt har vi fått det under mellankrigstiden och efter andra världskriget till följd av den förda ekonomiska politiken, främst skatte- och valutapolitiken. Många företagare är idag så djupt modlösa, att de råder sina barn att välja vilka yrken som helst utom företagsledarens. För hårt arbetande, ansvarsställande och riskvilliga människor smakar den egna prestationens frukter allt bittrare, alltmer onjuthbara i ett samhälle med en enligt deras uppfattning orimligt hög beskattning och en företagarfientlig inställning hos politiker, fackföreningsfolk, journalister etc. I alla industrinationer finns i dag företagare och andra produktiva människor som inte mer är villiga att låta sig stämplas som utsugare och ondskefulla företagare, som rovgiriga kapitalister etc och som därför är beredda att upphöra med all sådan verksamhet som kan ogillas av den allmänna opinionen, dvs beredda att slå igen sina företag eller avveckla dem successivt.

Företagare har möjligheter att genomföra sina strejkaktioner på olika sätt. I extrema fall upphör de med sin verksamhet, lämnar hemlandet och överflyttar sitt företagande till för dem angenämare länder. Ofta tar de med sig sina bästa medarbetare — yrkesarbetare och avdelningschefer. I mindre extrema fall nöjer de sig med att stoppa utbyggnaden av sina företag eller införa anställningsstopp.

Den som inte är beredd att lära av egna eller andras misstag i historien såväl som i nutiden, är dömd till undergång. Historien om det romerska rikets undergång är i det sjuka 70-talet en lämplig lektyr.

Sovjetunionens bönder

En annan sådan är historien om de ryska böndernas — en förtryckt minoritets — produktionsstrejk. För de röda makthavarna i Sovjet har jordbruket alltid betraktats som ett nödvändigt ont. För att gynna industri- och stadsbefolkningen har deras strävan hela tiden varit att hålla livsmedelspriserna nere — dvs böndernas inkomster. Med hjälp av hänsynlös terror och inrikespass gjorde Stalin i realiteten de ryska bönderna till livegna.

Bönderna har inte gjort öppen revolt. Men de har som en förtryckt minoritet känt sig illa behandlade och därför tappat lusten för sitt arbete, gått ner i varv och som ett led i en tyst strejk, ett passivt motstånd, nöjt sig med minsta möjliga arbetsinsatser. Till följd härav fungerar det ryska socialiserade jordbruket i dag så erbarmligt illa, att det med 25 procent av landets arbetskraft inte förmår producera mer än två tredjedelar av landets livsmedelsbehov. Resten kommer från de privata täpporna och från importen. I länder som Sverige och USA producerar mindre än 5 procent av arbetskraften stora överskott för export, vilket betyder att jordbruket i dessa länder är minst tio gånger så effektivt som jordbruket i Sovjetunionen.

Endast bönderna kan producera livsmedel och utan livsmedel kan den röda regimen i

Kreml inte existera en dag. Bönderna kan mycket väl klara sig utan dessa herrar, men herrarna kan inte klara sig utan bönderna. Så ser ekvationen ut i ett nötskal.

Maktavarna i ett land kan förtrycka och exploatera olika grupper. Slavarna i Rom. Bönderna i Sovjet. Företagarna i Sverige. Men de kan aldrig någonsin göra det ostraffat. Straffet kommer obehagligen i form av minskad produktion och sänkt välbefinnande.

De produktivas strejk

Svenskarna sitter på avgrunden potkant och diskuterar löner och skatt på blåbärsplockare.
Sven Stolpe 1979

Professor Hamilius kallade sin i det föregående citerade essy "De produktivas strejk", och den som rör sig i företagarkretsar stöter ständigt på exempel härpå. Företagare som berättar att de i ett normalt positivt företagarklimat skulle nyanställt folk, massor med folk. Företagare som berättar att de gått ner i varv och minskat sin personal till hälften. Företagare som berättar att de inte längre har några anställda utan driver företaget utslutande med familjens hjälp.

Den som läser tidningar, lyssnar på radio eller ser på TV, får dagligen rapporter om företag som slagit till reträtt och minskat sin personal. Företag som förkortat fronten genom att slå igen dotterföretag. Eller om företag som helt slagit igen.

Men svenska folket och dess ansvariga politiker kniper fortfarande ihop ögonen och vägrar inse sanningen om det sjuka 70-talet.

Efter alla år av svikna förhoppningar klamrar man sig fortfarande fast vid halmstrået att det skulle vara fråga om en lågkonjunktur och att en högkonjunktur väntar bak hörnet. När det i verkligheten är fråga om en de produktivas strejk som hotar sysselsättning och välbefinnande.

Framför allt söker man krampaktigt ljuga sig bort från verkligheten ifråga om vår arbetslöshet. Våra politiker och myndigheter envisas med att publicera statistik enligt vilken det skulle röra sig om 2-3 procent av arbetskraften, vilket ger en i jämförelse med omvärlden gynnsam bild.

Tyvärr är sanningen om vår arbetslöshet en helt annan. Vi måste räkna med de dolt arbetslösa som AMS tar hand om. De dolt arbetslösa som staten med hjälp av ett otal miljarder sysselsätter i bankrutta företag — "offentliga arbeten". Alla de dolt arbetslösa ungdomar som i brist på arbete håglöst och motvilligt fortsätter sina studier. Och alla de dolt arbetslösa som företagen trots brist på arbetsuppgifter på grund av Amanlagar etc tvingas behålla. I verkligheten är det fråga om en massarbetslöshet om 15-20 procent.

Strömmen av arbetslösa — omkring 50.000 per år — har under 70-talet slussats över till och gömts i den offentliga sektorn. Eftersom inga krav på effektiv produktion och lönsamhet där gäller, kan i princip hur många som helst "sysselsättas". Något välbefinnande kan dock inte här produceras och trots en enorm utlandsupplåning sjunker vår levnadsstandard år för

år. Och kommer att fortsätta sjunka. Framför allt är våra bortåt två miljoner pensionärs försörjning i fara.

Investeringsstrejk och kapitalflykt

Man kan tvinga en häst till vattenstället. Men man kan inte tvinga den att dricka. På samma sätt kan man tvinga en företagare till mycket. Men man kan inte tvinga honom att investera, när han förlorat tron på framtiden. Investeringarna har under 70-talet sjunkit på ett katastrofalt sätt och kommer att sjunka ytterligare.

Det talas alltmer öppet om kapitalflykt, och företrädare för fack och andra löntagargrupper är upprörda och kräver lagstiftning och förbud. En kapitalflykt har faktiskt börjat och dess strömmar flyter som ur ett öppet sår på den svenska samhällskroppen. En blodtappning som alltmer tömmer det svenska näringslivet på dess resurser. Men sanningen är att ingen demokratisk makt och ingen lagstiftning kan hindra kapitalet och företagen att fly från stater där de förtrycks och exploateras. "They vote with their feet," säger engelsmännen — de röstar med fötterna.

En sådan flykt kan endast stoppas med hjälp av Berlin-murar, taggtråd, minor och kulspruteskyttar längs gränserna. Sverige har långa gränser och många skulle få sysselsättning med byggandet och bevakningen. Samtidigt skulle hela vårt land förvandlas till ett fängelse.

Många tror sig i dag kunna klara vår arbetslöshet med hjälp av en grundlagsstadgad rätt till arbete. En sådan rätt har man redan i Östtyskland och delvis tack vare Berlin-muren och dess fortsättning utmed hela västgränsen har man klarat sysselsättningen. I de socialistiska staterna har dock den lagstaddade

rätten till arbete i realiteten blivit till ett tvång till arbete. Spåren förskräcker.

Andra tror sig kunna stimulera den dåliga aktiviteten i vårt näringsliv med hjälp av bidrag till företagen. Olika bidrag. Massor med bidrag. Så många att dyra handböcker med kataloger över bidragsformerna blivit bestsellers.

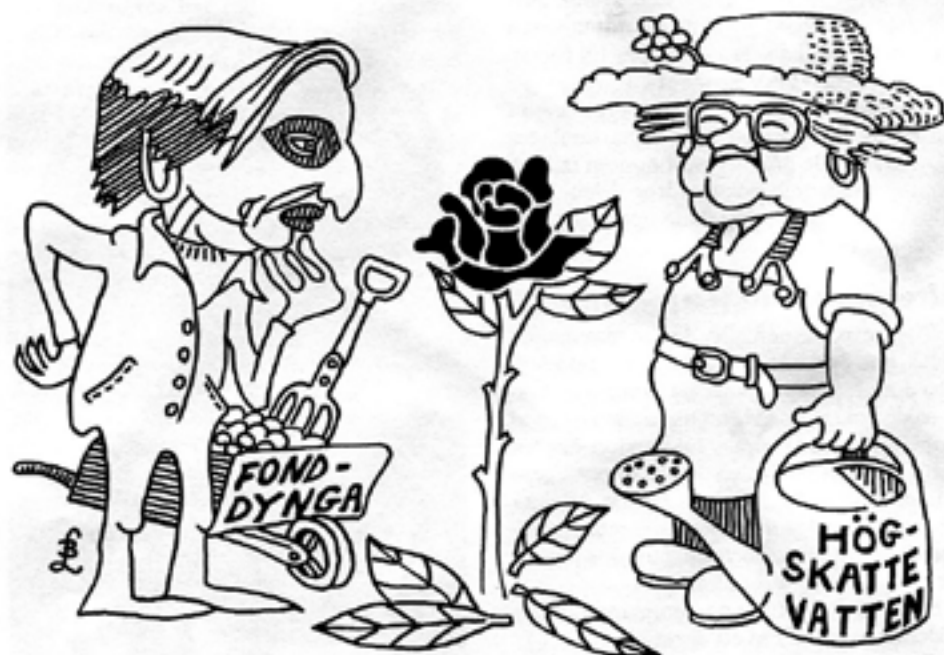
Men sanningen är att hur man än gödslar med bidrag blir det ingen fart på produktionen. Därför att företagen är insnörda i tvångströjor av lagar, regleringar, avgifter och skatter. Tröjor så hårt åtdragna att alltför av företagen fått andningssvårigheter. Bidragen fungerar som syrgas åt de kvävningsshotade, som trots behandlingen en efter en drar sin sista suck. En enkel fråga: Vore det inte bättre att ta bort tvångströjorna?

Företagare är stryktåliga som gamla proffsboxare och tål mängder med slag i form av statliga regleringar och restriktioner. Men förr eller senare kommer man ändå alltid till den punkt i matchen, där kampvilja och krafter töms ut, och där nedslagningarna för räkning kommer allt tätare. Det är den punkten som nu nås.

Det fanns en tid då våra maktavare insåg att företagare och löntagare fungerar som siamesiska tvillingar. Man kan inte misshandla och blodtappa den ene utan att skada även den andre. Den kloke och kvicke kåsören Karl Fredriksson — "Nordens Karlsson" — uttryckte detta i dåvarande socialdemokratiska Stockholms-Tidningen (13 januari 1961) sålunda:

Per Albin och Per Edvin har med stor mildhet styrt riket så att storfinansens väl alltid fått komma närmast i tur efter folkets väl. Av detta har både folket och storfinansen mått bra.

Sven Rydenfelt

Nicaragua - i Kubas fotspår?

Sandinisterna i Nicaragua har utvecklat landets förbindelser med östblocket. Rörelsen förefaller vara ointresserad av att infria sina tidigare löften om fria val. Katolska kyrkans kommission för de mänskliga rättigheterna har en nästan lika omfattande uppgift i dagens Nicaragua, som man hade i Somozas Nicaragua. Är Nicaragua på väg att bli ett nytt Kuba, eller finns det ännu hopp om en demokratisk utveckling?

I juli 1979 tog sandinistguerrillan makten i Nicaragua och störtade den gamle diktatorn Anastasio Somoza.

Meningarna om revolutionen i Nicaragua har varit delade. En del anser att sandinisterna är efterföljare till Castro och syftar till att upprätta en kommunistisk diktatur i Centralamerika. Andra har åsikten att sandinisterna störtade en korrumperad diktator och syftar till att införa demokrati i Nicaragua.

I den här artikeln skall vi ett år efter sandinisternas maktövertagande granska vad som hänt och försöka dra slutsatser om vart Nicaragua — och Centralamerika — är på väg.

Bred koalition mot Somoza

Bakom sandinisternas seger stod en bred koalition. Företagare, socialdemokrater, konservativa, liberaler, kommunister, fackföreningar och intellektuella. Likheterna med Castros Kuba är slående. Där var koalitionen mot Fulgencio Batista också mycket bred. Och Castro var inte känd som kommunist när han tog makten. Den kommunistiska läran bekände han sig inte öppet till förrän tre år efter maktövertagandet.

Somozas position var helt underminerad i mitten av förra året. I Nicaragua samlades alla nämnvärda grupper mot honom och på det internationella planet drog även USA tillbaka sitt stöd och uttalade öppet sitt stöd för oppositionen.

Efter revolutionen

Efter revolutionen bildades en femmannajunta, som verkade båda gott för framtiden. Bland de fem medlemmarna fanns den som socialdemokrat anse de affärsmannen Alfonso Robelo och den liberala änkan efter ägaren och utgivaren av den viktigaste oppositionstidningen under Somoza *La Prensa*, Violeta Chamorro. Övriga medlemmar i juntan inkluderade Daniel Ortega och sandinisterna Moises Hassan och Sergio Ramirez.

Bredvid den styrande femmannajuntan bildade sandinisterna ett eget råd.

Bland de första åtgärderna som den nya regimen vidtog var att nationalisera Somozas

egendom (han påstods ha ägt två tredjedelar av jordbruksmarken i Nicaragua och dessutom 200 företag). Mot det restes inga protester. Affärsmännen bakom revolutionen såg möjligheten att få konkurrera på lika villkor utan nepotism och korruption.

Men det skulle inte dröja länge innan socialister tog överhanden och socialiseringsarna fortsatta och drabbade även egendom som inte tillhört Somoza personligen. I augusti 1979, alltså redan en månad efter revolutionen, socialiserades bankerna och utrikeshandeln. Försäkringsbolagen socialiserades i oktober och gruvindustrin i november.

Den privata företagsamheten blev chockad och så gott som alla investeringar upphörde. Man planterade inte ens bomullsfälten, eftersom det ryktades att de skulle socialiseras 1980. Det var bättre att bara bli av med sin åkermark och inte både åkermark och pengar för utsäde.

Anastasio Somoza.

I början talade juntan och sandinisterna om de fria val som skulle komma efter en kort övergångstid. Nu har de fria valen alltmer skjutits i bakgrunden. Nu är det ingen som vet när valen blir av — om de blir av. Och få tror att de blir mer demokratiska än på Somozas tid.

Protester

En signal om att det inte stod rätt till var när de två "moderata" medlemmarna i juntan Alfonso Robelo och Violeta Chamorro avgick i april i år, med bara några dagars mellanrum.

Avgången kom efter en strid om hur besluten skulle fattas. När sandinisterna grep makten i juli 1979 bildades ett råd på 33 medlemmar, som skulle fungera som parlament tills val hade hållits. I rådet ingick 13 sandinister och 20 representanter för andra intressen i Nicaragua. Sergio Ramirez drev i april i år kravet på att rådet skulle utvidgas till 47 medlemmar. Varav 24 sandinister.

Beslut om detta skulle fattas av juntan. I voteringen blev resultatet 2 mot 2. Chamorro och Robelo var mot utvidgningen (som skulle ge sandinisterna majoritet) och Ramirez och Hassan var för. Daniel Ortega var på resa i Afrika. Istället för att vänta på Ortegas återkomst marscherade tre nya sandinister in på sammanträdet, röstade med Ramirez, som förklarade att hans förslag vunnit med fem röster mot två.

"Jag ville inte vara en marionett, jag måste avgå," sa Robelo sedan han lämnat juntan. Han kunde berätta att det var sandinisterna som bestämt länge, över juntans och rådets huvud. Ett exempel var beslutet om hur Nicaragua skulle rösta i FN när resolutionen om Afghanistan kom upp. Juntan beslutade att Nicaragua skulle stödja resolutionen som fördömde Sovjets invasion. Nicaragua la i själva verket ner sin röst, något som bara ett litet fåtal länder gjorde.*

Robelo var inte ensam när han lämnade juntan den 22 april. Han fick sällskap av ett stort antal ledande administratörer, som inte längre kunde acceptera den politik som fördes.

*En förteckning över vilka länder som röstade nej respektive avstod finns i *Contra* nr 3 1980.

Sandiniststyrkor under utbildning.

Kommunister ut?

Samtidigt som socialisterna kraftigt stärkte sina ställningar i Nicaragua och landet alltmer började närma sig en rent kommunistisk politik, såväl inrikes som utrikes, kablades nyheten om kommunisternas uteslutning ur sandiniströrelsen ut över världen. Och visst var det sant att Nicaraguas Kommunistiska Parti uteslutits ur sandiniströrelsen. Men meddelandet, som okritiskt svaldes av bl a svenska TT, och därmed av svenska tidningar, sade inget om att det finns flera kommunistiska partier i Nicaragua. Det var en mindre kommunistgrupp, som 1972 lämnade det Moskva-trogna kommunistpartiet, som hade uteslutits. Därmed hade de Moskva-trogna kommunisternas ställning bara stärkts. Det verkliga innehållet i den nyheten var alltså precis tvärtom vad man ville ge intryck av.

Fria val?

Fria val stod på sandinisternas program i juli förra året. Idag talas det inte så mycket om fria val. Sergio Ramirez har förklarat att det finns viktigare saker att syssla med än att anordna fria val. Han har talat om att utrota analfabetismen. Det är säkert en angelägen uppgift, men man kan fråga sig varför den skulle hindra fria val. Det verkliga skälet är säkert en önskan om att konsolidera sandinisternas position. Vilket knappast skulle behövas om man får tro Ramirez egen bedömning av folkopinionen i Nicaragua: "Det behövs inga fria val för sandinisterna skulle vinna en förkrossande seger." Ett sådant uttalande antyder att sanningen är en helt annan.

Programmet för läskunnighet skall lösas med kubansk hjälp. På kort tid har 1.200 kubanska lärare kommit till Nicaragua. De brukar inte bara lära ut ABC. Utöver de 1.200 lärarna finns 200 sjukvårdare och 600 armétekniker.

Somozas styrkemässigt obetydliga nationalgarde på något tusental man håller nu på att

ersättas av en toprustad armé på 30.000 man. Det sker med tekniskt stöd från Kuba. Och bakom kubanerna står ryssarna.

Utrikespolitik

Vi har redan nämnt att Nicaragua hörde till de få länder som lade ned sina röster i FN vid omröstningen om resolutionen som fördömde ryssarnas invasion av Afghanistan. Det var helt visst ingen tillfällighet. Kontakterna med Sovjet och Sovjets satelliter har utvecklats raskt under det gångna året. En f.d. regeringsbyggnad har överlämnats till Sovjet som ambassadbyggnad. Där arbetar mellan 300 och 400 personer. Till förra året har det inte förekommit någon som helst handel mellan Sovjet och Nicaragua, så behovet av en ambassad i den storleksordningen kan med fog ifrågasättas.

Sandinisterna har träffat en överenskommelse om samarbete med det sovjetiska kommunistpartiet. Något som veterligen inte bekymrat den socialistiska internationalen (där bl a de svenska socialdemokraterna är medlemmar), i dess stöd till sandinistregimen.

Handeln börjar också styras mot öst. Och det står det nicaraguanska folket dyrt. Nyligen lyckades östtyskarna lura på den nicaraguanska regeringen 800 lastbilar, som när det kom till kitan var olämpliga för sitt tilltänkta ändamål.

Medan öststaterna på bästa sätt försöker skörta upp den nya regimen och stärker sitt inflytande har Väst varit frikostigt med hjälp till den nya regimen. I direkta bidrag har getts 100 miljoner dollar och 350 miljoner dollar har getts som fördelaktiga krediter. Ytterligare bidrag finns på förslag i USA, men har när detta skrivs ännu inte behandlats av kongressen.

Det västerländska stödet har getts i det uttalade syftet att stödja utvecklingen av en spirande demokrati. Frågan är om inte pengarna gått till att konsolidera en diktatur.

Politiska fångar

Rapporterna om politiskt förtryck har visserligen långt ifrån nått den omfattning de hade när Somoza satt vid makten. Men de börjar ändå i ökande utsträckning komma ut ur landet.

Under Somozas tid bildade kyrkan en kommitté för att övervaka de mänskliga rättigheterna. Den kommittén har fortsatt sitt arbete, trots att en av ledarna för revolutionen, Tomas Borge, krävt att kommittén skall upphöra med sin verksamhet, eftersom den inte har någon "funktion" längre — friheten har ju kommit till Nicaragua.

Alltfler vänder sig emellertid nu till kommittén för att vädja till den att ta upp fall som gäller arresteringar för "olaga konspiration i brottsligt syfte". Det var ursprungligen en anklagelse som riktades mot medlemmarna i Somozas nationalgarde, men nu drabbar den även andra, som har felaktiga politiska åsikter.

600 namn finns på kommitténs lista över personer som arresterats av sandinisterna och sedan försvunnit. Flera tusen personer sitter fängslade av politiska skäl, utöver de 7.000 medlemmar i nationalgardet som också sitter fängslade. Fängelserna är överfulla och många av fångarna har dött av undernäring. Några hundra av nationalgardets medlemmar har dömts till fängelsestraff på mellan 15 och 30 år. De dömande instanserna har inte varit vanliga domstolar, utan specialdomstolar inrättade av sandinisterna utanför den nicaraguanska statens kontroll. Hittills har bara 10(!) av nationalgardets medlemmar friats. Övriga väntar på rättegång.

Men Sergio Ramirez hävdar att det inte finns några politiska fångar i Nicaragua. Bara "vanliga brottslingar."

Den kyrkliga kommittén har också kunnat konstatera att tortyr förekommit i åtminstone tio fall. Kommittén menar emellertid att den bara får se en liten del av allt det som händer. Människorna är alltför rädda för att anmäla oförrätter till kommittén.

Kommittén har ansträngt sig för att undersöka de fall den får under sina ögon noga. Vanliga brottslingar kan inte räkna med kommitténs stöd. Men bara ett fall av tjugo avser vanlig brottslighet. De allra flesta fallen avser "kontra-revolutionär verksamhet". Några få avser vänsterextremistisk verksamhet, varmed förstås trotskism eller Kina-kommunism. De Moskvaorienterade kommunisterna har intresse av att hålla dessa grupper under kontroll.

Ekonomi i ruin

Nicaragua har drabbats av flera ekonomiska katastrofer under senare år. 1972 jämnades huvudstaden Managua med marken av ett jordskalv. Den nya huvudstaden Managua har flyttats till ett område som anses vara säkrare för jordbävningar. Inbördeskriget ledde till omfattande förstörelse, och stora materiella skador.

Och på toppen av detta drivs nu en ekonomisk politik som verkar undergräva det som finns kvar av näringslivet.

Investeringarna har nästan helt upphört.

(Fortsättning på sidan 4)

Keynes eller Friedman?

I hela världen pågår en livlig diskussion mellan anhängare av John Maynard Keynes konjunkturteorier från mellankrigstiden och den moderna "monetaristiska" skolan med Milton Friedman som ett av de främsta namnen. I Sverige tycks varken politiker eller ekonomer ha noterat denna för vår välfärd utomordentligt viktiga diskussion. Och få har märkt att världen har ändrats sedan Keynes' dagar.

Den principiella ekonomiska debatten är mycket livlig utomlands. Debatten mellan "keynesianerna" och "monetaristerna" rasar. Och Keynes lära förlorar alltmer terräng. Monetaristerna med Milton Friedman som främsta namn vinner inte bara de intellektuella kraftmätningarna utan börjar nu dessutom påverka politiken i allt fler länder.

Keynes idéer

I Sverige, liksom i hela västvärlden, har John Maynard Keynes ekonomiska teorier varit förhärskande sedan trettio-talet.

Keynes idéer går i korthet ut på att samhällets viktigaste uppgift i den ekonomiska politiken är att hålla full sysselsättning. Full sysselsättning kan nås genom att staten ökar sina utgifter för att sätta hjulen i snurrning. Skulle ett land råka ut för överfull sysselsättning, enligt Keynes detsamma som inflation, skall staten dra in på sina utgifter eller höja skatterna.

Keynes huvudtanke är att man genom att variera statens budgetunderskott eller budgetöverskott kan styra ekonomin dit man vill.

Nu har det under 70-talet visat sig att Keynes teorier inte håller streck. Många länder har hamnat i en situation med arbetslöshet och hög inflation, något som inte kunde förekomma enligt Keynes.

De som är ansvariga för den ekonomiska politiken har därför fått se sig om efter nya idéer om hur samhället skall kunna påverka den ekonomiska utvecklingen i gynnsam riktning.

Anledningen till att Keynes tankar inte längre ger lösningen på de ekonomiska problemen är delvis att söka i de allt högre skatterna. Keynes räknade med den s.k. multiplikatoreffekten, som gjorde att en statlig utgift på ett visst belopp kunde ge mångdubbel effekt. Multiplikatoreffekten minskar emellertid med ökade skatter. När marginalskatten når över femtio procent är det inte mycket kvar av multiplikatoreffekten, och Keynes recept blir därmed svagare.

Milton Friedman

Milton Friedman är det största namnet bland de ekonomer som förespråkar helt andra tankar än Keynes. Friedman sätter inflationsbekämpningen som regeringens

viktigaste uppgift. I övrigt skall staten försöka lägga sig så lite som möjligt i den ekonomiska verksamheten i samhället. Det är bättre ju mindre staten gör.

Inflationen stör den ekonomiska utvecklingen, den omfördelar inkomster och för-mögenheter godtyckligt, och den underminerar allmänhetens tilltro till samhället.

Inflationen skapas enligt Friedman inte i första hand genom stora lönehöjningar, utan genom regeringsingripanden. Enkelt uttryckt regeringen trycker så mycket pengar att arbetsgivarna har råd att öka lönerna mer än produktionen.

Friedman menar att inflation är en skatt. Och den skatten överlistar alla vackra tankar om skattesänkning, så länge skattesänkningen inte motsvaras av motsvarande utgiftsreduktion. Här kolliderar Keynes och Friedmans teorier. Keynes menar att staten kan spendera utan kostnad för samhället, om det finns arbetslöshet.

Milton Friedman menar att en riktig ekonomisk politik borde vara att se till att penningmängden i samhället ökar med 3-4 procent om året, lagom för att motsvara produktions-tillväxten. Då får vi ett samhälle i ständig och jämn tillväxt.

I TV-serien *Free to Choose* som gått i såväl USA som England (när kommer den i svensk TV?) säger Milton Friedman vid ett tillfälle: "Så här skapas inflation", varefter han trycker på startknappen på sedelpressen. Efter en kort stund säger han: "Och så här stoppas den" medan han trycker på stoppknappen. Det är ett enkelt men åskådligt exempel. I verkligheten är "pengar" emellertid inte detsamma som sedlar. Pengar finns i så många andra former, på checkkonton, som banktillgodohavanden osv.

En av svagheterna med Friedmans teorier är måhända att pengar förlorar i betydelse som transaktionsmedel. Kontorkort med höga kreditgränser fungerar som pengar, liksom avbetalningskontrakt och andra betalningsformer.

Praktiska exempel

Men i den internationella ekonomiska debatten har monetaristerna, Friedman-anhängarna ständigt vunnit terräng under de senaste åren.

Åtskilliga länder har börjat föra en av Friedman inspirerad politik. Inte minst gäller det länder som befunnit sig i djupgående ekonomisk kris. Därför kan exemplen ibland te sig avskräckande. Men man måste se dem i perspektiv.

I svensk debatt är kanske Chile det mest använda exemplet. Flera av de ledande ekonomerna i Chile idag har studerat för Friedman i Chicago och de har naturligtvis låtit sig påverkas av hans idéer. Friedman själv har dock aldrig engagerat sig i den chilenska ekonomiska politiken. Som en av den personliga frihetens främsta apostlar på vår jord ogillar han i hög grad den chilenska juntans politik. Men på det ekonomiska området har juntan i viss utsträckning följt Friedmans recept.

När juntan kom till makten 1973 var Chile konkursmässigt. Inflationen var över 500% per år. Levnadsstandarden hade höjts med lånade pengar. Men kreditmöjligheterna var slut. Industrin befann sig i kaos.

Under de första åren med juntan skars levnadsstandarden ner och inflationen steg till otroliga 1000 procent för en kort tid. Men det var en chockbehandling som skulle leda till att Chile idag har en god ekonomisk tillväxt, en arbetslöshet som håller på att försvinna och en inflation på (med syd-amerikanska mått mätt) normala 30%.

Ett annat exempel på försök till monetaristisk ekonomisk politik är Israel. Även Israel befann sig i ekonomisk kris när den nya regeringen Begin trädde till. Den nya israeliska regeringen hade fler ledamöter som var influerade av Friedmans tankar, men man förmådde inte röja upp i det moras av indexklausuler och andra inflationsfrämjande åtgärder som fanns inbyggda i det israeliska systemet. Begins ekonomiska politik har blivit ett stort fiasko med en inflationstakt på över 100%.

Det tredje exemplet är England. Margaret Thatchers konservativa regering för en ekonomisk politik som är inspirerad av Friedman. Liksom fallet var i Chile tänker man sig att det måste bli sämre innan det kan bli bättre. Och hittills är det bara försämringsfasen som engelsmännen kunnat uppleva. Fru Thatcher verkar emellertid ha tillräckligt mod och

(Fortsättning på sid. 16)

Berlin 1936

Moskva 1980

1980 års olympiska sommarspel ordnas i Moskva. 1936 års ordnades i Berlin. Två socialistiska diktaturer som inte tvekar att utnyttja spelen i propagandasyfte. Två av världens största idrottsländer, USA och Västtyskland, bojkottar spelen. De har fått sällskap av en rad andra länder. Norge är ett av dem.

Över hela världen har bojkotter diskuterats seriöst. I flertalet av de länder som trots allt skickar deltagare till OS har delade meningar rått i den diskussion som föregått beslutet. I Sverige har den offentliga debattens enighet varit skamligt stor.

Idrott och politik

Den sovjetiska nyhetsbyrån *Novosti* kommenterade 1979 frågan om sambandet mellan idrott och politik på följande sätt: "Den i Väst allmänna åsikten att idrott och politik inte hör ihop accepteras inte av Sovjetunionen. Därför menar vi varje gång någon hävdar att idrotten ligger utanför ramen för de politiska förbindelserna mellan två länder, att en sådan åsikt inte är korrekt och att den inte kan tas på allvar."

(Intern Informationen, Interlaken)

Idrott och politik

Vårt olympiska lag har med den iran uppfyllt det löfte det före sin avresa till Lake Placid gav parti- och statsledningen.

Manfred Ewald

ledare för Östtysklands lag i Lake Placid

Rensning

Inför OS planerar de sovjetiska myndigheterna att "rensa" OS-städerna på olikfärgade. Hittills (i slutet av maj) har minst 218 regimkritiker dömts till frihetsstraff eller placerats på mentalsjukhus. Helsingforsgruppen i Moskva har upplyst internationella olympiska kommittén om att det bara är början. Till öppnandet av OS den 19 juli kommer nästan alla kända dissidenter att ha förts bort från Moskva och de andra OS-städerna. *(Intern Informationen, Interlaken)*

Renate Vogel

Renate Vogel, framstående östtysk simmerska som tidigare deltagit i OS, berättar om idrotten i Östtyskland. Hon menar att "idrottsmännen behandlas som försökskaniner". Det finns särskilda skolor för idrottseliten där steroider och andra artificiella medel används för att stimulera muskelbyggandet. Till men för kroppens mer normala utveckling. Renate Vogel har nu hoppat av i Väst.

(America's Future, New Rochelle)

Andrej Amalrik vädjar: Res inte till OS!

1963 relegerades Andrej Amalrik från Moskva-universitetet. Han förvisades på två och ett halvt år 1965, arresterades 1970 och sändes till arbetsläger efter sin bok "Kommer Sovjetunionen att överleva till 1984?" Han skickades till Väst sedan han avtjänat sitt straff.

Att hålla 1980 års olympiad i Moskva är ett slag i ansiktet på den demokratiska rörelsen i Sovjet. Mina kollegor varnade för följderna av att hålla spelen i Moskva och dokumenterade fakta så tidigt som 1978.

De så kallade "rensningarna" inför olympiaden startade i november 1979. Sedan dess har KGB genomfört hundratals arresteringar, husundersökningar och rätttegångar, man har spärrat in demokrater och nationalister, arbetare och intellektuella, baptister och ortodoxa, armenier och ukrainare. Listan är oändlig: prästen Gleb Jakunin, Tatjana Velikanova, Antanas Terleckas, prästen Dmitri

Dudko, Lev Regelson, Vladimir Poresj, Tatjana Sjtjipkova, Jurij Grimm, Tsikirka och många andra.

I namn av mina många i sovjetiska fångelser lidande vänner, för att inte tala om akademi-ledamoten Andrej Sacharov, som har förvisats från Moskva speciellt för spelen, vill jag ta detta tillfälle och be alla idrottsmän och kvinnor att hjälpa till i kampen för vår frihet och er. Res inte till spelen, i frihetens och demokratiens namn. Understöd den demokratiska rörelsen i Sovjet.

Andrej Amalrik

Sovjet om OS

Så här presenterades valet av Moskva som plats för OS 1980 i den sovjetiska pressen förra året:

ett bevis för ett internationellt och allmänt erkännande av det korrekta i vårt lands utrikespolitiska linje.

Invigningen av OS i Berlin 1936 — en stor propagandaseger för nationalsocialismen.

Bokrecension

Sveriges framtid

Journalisten Janerik Larsson ger i sin bok *Samtal om Sveriges framtid* en mångfasetterad sammanfattning i många för landet vitala frågor. Frågor om vårt land, dess utveckling och dess framtid. Larsson har gjort intervjuer med fem ledande svenskar. Två samhällsvetare, en rikskänd politiker samt två ytterst framgångsrika företagare kommer till tals om vårt lands nuvarande situation och också om vårt lands framtid. I sunda rättramma ordalag tillrättalägger Janerik Larsson för läsaren dessa personers svar på vitala frågor. Till fem intressanta profiler ställer han jordnära och ytterst angelägna frågor i denna bok.

Någon entydig bild hur Sveriges framtid ser ut lämnas inte i boken. Enligt författaren kommer varje läsare att finna åtskilliga tankar frukthara, men vilka dessa tankar är lär skifta från läsare till läsare.

Flera av de utfrågade ser negativt och en aning pessimistiskt på vårt lands framtid. I boken är det nuvarande oppositionsledaren i Göteborg, Sven Hulterström (s), som nog ser mest negativt på landets kommande dagar. Han erkänner i boken — öppet och sympatiskt — att socialdemokratin står ganska dåligt förberedd inför ett perspektiv att regera Sverige. Oro på arbetsmarknaden, ekonomiska problem och mycket annat gör regeringsansvaret tungt att bära. Visst är Hulterström övertygad om att hans parti med dess planhushållningsideologi kan klara problemen med regeringsinnehavet bättre än någon annan, men någon oproblematisk "socialistisk skörde-tid" förestår inte.

Vår framtida energiproblematik får en framstående plats i boken. Hans Werthén, tekn dr, säger bland annat att en kärnkrafts-utveckling skulle återföra Sverige från en kort epok av välstånd till den tiotusenåriga fattigdom vi känner från historien. Werthén ser alternativen och dessa skisseras på ett effektivt sätt också i intervjun med den här gruppens mest positiva och optimistiska person, Jan Carlzon, Linjeflygs unge VD. Han ser hopp och löften för framtiden. Detta i en återgång till den ekonomiska ordning som skapat det välstånd vi upplever i Sverige idag och som vi mycket starkt upplevde under de gyllene åren på 60-talet.

Säkert skulle Jan Carlzons positiva åsikter om vårt lands framtid för några år sedan väckt negativa reaktioner från den i samhällsdebatten då starka undergångsfilosofin. Den lanserades som bekant av de som uttolkade Rom-klubbens rapport *Tillväxtens gränser*.

Att den skeva debatten efterhand dog ut är i viss mån Tor Ragnar Gerholms förtjänst. Han framstod då som den ensamme optimisten i framtidsdebatten. Gerholm intervjuas i Janerik Larssons bok också han.

Hans Zetterberg är den femte personligheten som utfrågas av författaren. Denne man, Zetterberg, har aldrig försökt dölja att han är övertygad om att ett samhälle som inte låter entreprenörer och andra förnyare verka,

kommer att stagnera. Intervjun har flera bottnar och trots att författaren instuderat intervjun flera gånger så är han inte säker på att han utforskat alla de uppslag och associationer som finns i de givna intervjuvarerna.

Det kan för bokens läsare bli en uppgift att söka tolka Hans Zetterbergs mycket initierade svar.

I boken tas kärnkraftproblematiken upp från många håll. Vidare spelar den framtida sysselsättningen en stor roll för de fem svarande. Frågan ställs: vem kommer att segra av de "samhällstillvända" och entreprenörerna? Hans L. Zetterberg ger svaret.

Man dras med av Jan Carlzons gåpåanda och hans optimistiska grundsyn. Hans kritik mot dagens svenska skola kan man ta del av, samt kritiken mot skattesystemet.

Hans Werthén tar upp löneläget och de höga kostnaderna. Han tar fasta på energisituationen och också frågor om 1980 års folkomröstning kommer upp. För den intresserade läsaren kan det vara både intressant och roligt att läsa Hans Werthéns inlägg nu idag, när vi har perspektiv på folkomröstningsresultatet.

Tor Ragnar Gerholm skrev en bok, *Futurum exaktum*, 1972. Den anspelar han på i intervjun som är gjord med honom. Gerholm sticker också fram hakan när han säger att kärnkraftskritiken, dess effektivitet är av kortvarig art i vårt samhälle. Vidare säger han att vpk är starkt förborgerligt i sin ideologiska delkommentar.

Sven Hulterström tar upp LO:s situation i media bland mycket annat, det gäller då främst hans egna inlägg. När boken skrevs var Hulterström kommunstyrelsens ordförande i Göteborg och hans kommunalpolitiska gärningar tas också upp samt rikspolitiken i stort.

De här fem männen har i Janerik Larssons bok fått göra sin bedömning om Sveriges framtid. De gör detta på ett lättsamt och intressant sätt. Mycket då tack vare författarens skriftspråk naturligtvis. Boken är kul och initierad och bör ställa många nyfikenhet på hur de etablerade ser på Sveriges framtidsutsikter. För hur det än är grubblar vi många på framtiden, både samhällsvetare, knegare och andra. Boken kan läsas av alla kategorier.

Donald Jansson

Janerik Larsson: *Samtal om Sveriges framtid*. Timbro. C:a 67:-.

Polsk demokrati

Än har Polen inte gått under. Så börjar Dombrowskimarschen. Dikten skrevs redan 1797 och blev, till tonerna av en mazurka, Polens nationalsång 1926. Än dess söner finns. Så lyder de närmast följande orden som också blev titeln till ett förtjänstfullt, romantiserat reportage av journalisten Inger Wahlöö med en initierad bild av dagens Polen. En liknande, fast betydligt mer faktspackad och omfattande bild ger oss en annan bok, *Kamp för demokrati* av de båda i Sverige bosatta polackerna Maria Borowska och Jakub Swiecicki. De har själva skrivit en inledning som ger bakgrunden till de artiklar som sedan följer, skrivna av framstående polacker i

opposition mot kommunistregimen, modiga individer lika särpräglade som landet själv, som ju på sistone tilldragit sig stor uppmärksamhet.

En hygglig svensk känner sig lätt tillfrätta i Polen. Han behöver inte märka något direkt av det hårda sovjetiska regementet, men om han är intresserad, får han snart åtskilligt till livs. Frispråkigheten hos polackerna är nämligen utbredd och ohejdad. De vet också oväntat mycket om västvärlden, trots censuren. Motståndet mot arvfienden yttrar sig ofta i satiriska vändningar som kan påminna om Kafka men kanske ändå ofrare om den danska humorn som under åren 1940-1945 uppehöll deras livsmod lika mycket som den föregående ockupanterna.

Boken ger mera kött på benen. Där finns ingen humor eller ironi, bara ett nästan kusligt allvar. Där redogörs för strömningarna i det oppositionella Polen, för förtrycket och för levnadsförhållandena. Censuren är tsaristiskt kitslig. Det personliga förtrycket mot de oppositionella, de oiktänkande, dissidenterna, nonkonformisterna — kärt barn har många namn — kan vara av hitleristiska mått, men den tycks ibland vara villrådlig och den ser inte ut att vara verkningsfull i detta land, vars erfarenheter av främmande härskare uppammat en frihetstradition som överbryggar varje decimering av oppositionen. Den som ser det så och är bekämd med en obändig optimism tror förstås på ett fritt och lyckligare Polen. Pessimisten tänker mera på hur rödfärgen fastnat även på dissidenterna, åtminstone så vitt man nu kan se. Om ekonomisk liberalism är det inte tal. Ett steg i rätt riktning är dock att de s.k. revisionisterna, de mera opportunistiska, som trodde på demokrati genom förändringar inom partiets ram, nu spelat ut sin roll. Men ändå: även om risken att råka ur askan i elden, en nog så påtaglig risk, kan undvikas, så är risken att bli kvar i askan lika påtaglig och några diamanter* hittar man inte i den.

Så kan tankarna irra mellan hopp och misströstan. En slutsats vägar man kanske dra: skall det lyckas någonstans i vasallstaterna så blir det i Polen.

Henryk

Maria Borowska och Jakub Swiecicki: *Kamp för demokrati*. Tidens förlag. C:a 61:-.

Ryssland före revolutionen

Under kvartsseket före första världskriget genomgick Ryssland en period då industrin utvecklades med stor snabbhet. Produktionen ökade årligen med ungefär 8 procent under 1890-talet och med cirka 6 procent under åren 1906-14.

Under perioden efter 1906 genomfördes en rad genomgripande reformer för att öka jordbrukets produktivitet. Följande tabell visar

*Syftar på författaren och dissidenten Andrzejewskis bok *Aska och diamanter*.

en manlig jordbruksarbetares årliga produktion uttryckt i miljon kalorier:

	1860	1910
Tyskland	10,5	25,0
Frankrike	14,5	17,0
Sverige	10,5	16,0
Ryssland	7,5	11,5
Spanien	11,0	8,5
Italien	5,0	6,5

Till skillnad från vad som ofta ansetts stod det ryska jordbruket alltså inte på något väsentligt sätt på en lägre nivå än jordbruket i Europas övriga länder.

Samtidigt som jordbruksreformerna genomfördes tog man också energiskt itu med att låra folk läsa och skriva. En källa ger följande tabell över procenten läskunniga bland arméns rekryter:

1875	21%
1905	58%
1913	73%

Detta och mycket annat finns att lära av Gunnar Hägglöfs med stor auktoritet skrivna bok *Sovjetryssland i går, i dag, i morgon* (Norstedts). Gunnar Hägglöf tjänstgjorde som attaché i Moskva åren 1930-31 för att senare, 1946-47, verka där som beskickningschef. När han 1978 gjorde en lång resa genom Sovjet hade han det målet i sikte att inte bara skildra dagens Sovjet, utan också att jämföra vad han såg med det Sovjet han tidigare upplevt — för att därigenom nå fram till en säkrare bedömning av vad som hänt, vad som händer och vad som kan komma att hända. Gunnar Hägglöfs Sovjetskildring vilar alltså på en mycket solid grund, där Sovjets plats — inte bara i historien utan även i världspolitiken — klarläggs.

Till de många intressanta skildringarna av Sovjets politiska liv hör beskrivningen av Sovjetledningens förhållningssätt till Watergate-affären. För de ryska ledarna var denna något helt obegripligt. Varför skulle en president och dennes "politbyrå" (som en sådan betraktade de tydligen Nixons medhjälpare i Vita Huset) offentligen anklagas för några polisgripanden? Bakom denna i deras ögon helt befängda historia måste naturligtvis ligga en kapitalistisk-politisk manöver, förmodligen riktad mot Nixons vänskapliga uppgörelse med Sovjetunionen.

Bokens sista kapitel använder Gunnar Hägglöf till att spekulera över Sovjets fortsatta utveckling. Här målar han upp en ur den demokratiska oppositionens sida sett mycket mörk framtidsbild med få möjligheter till förändringar. Som slutsats av detta pläderar han för ett ömsesidigt närmande mellan Öst och Väst i Europa, något som även den som saknar Hägglöfs djupgående kunskaper om Sovjet kan drista sig till att sätta ett stort frågetecken för.

Anders Fjällström

Gunnar Hägglöf: *Sovjet-Ryssland i går, i dag, i morgon*. Norstedts. C:a 95:-.

Nordkalotten

Boken behandlar utvecklingen på ett militärstrategiskt utomordentligt väsentligt område, centrum för de senaste årens sovjetiska militära uppladdning. På Kolahalvön finns minst 50.000 sovjetiska soldater och en av världens största krigsflottor har sin bas i Murmansk. I den ingår bl.a. 100 atomubåtar.

I denna explosiva miljö verkar också tre fria länders militärer, för att försvara sig mot eventuella expansionsförsök från Sovjetunionen. De tre länderna har förvisso helt skilda utgångspunkter. Norge är med i NATO, Finland har den längsta landgränsen och har varit i krig med Sovjet två gånger under de senaste 41 åren. Sverige ligger skyddat bakom Finland, men vårt land skulle onekligen vara den bekvämaste genomfartsvägen för sovjetiska styrkor mot norska nordatlantiska hamnar.

Den militära uppladdningen på den sovjetiska sidan möter skilda reaktioner i de olika länderna. I Sverige har vi som bekant minskat försvarsutgifterna kraftigt de senaste åren, men inom den ramen försöker försvaret självfallet att upprätthålla en god beredskap. I Norge har man som svar på den sovjetiska uppbyggnaden ökat sina insatser i Nord-Norge, och nyligen har man beslutat att lagra militär material för att snabbare kunna sätta in allierade NATO-trupper. Även i Finland har man under de senaste åren byggt upp sin militära styrka i norr.

Förutom de översiktliga analyserna och de mer journalistiska inslagen innehåller boken dessutom längre utdrag ur svenska, norska och finska försvarsutredningar, som ger den officiella versionen av hur de tre länderna ser på den laddade händelseutvecklingen.

Claes Almgren

Lars Braw och Hans Henrik Rönnow: *Operation Nordkalott — det kan vara oss det gäller!* CETE Bokförlag. C:a 35:-. Contra-pris 31:-.

Östeuropa

Mänskliga rättigheter i Östeuropa är en boktitel som ger associationer till Amnesty och till Helsingforskonventionen. Boken ger dock läsaren mer än titeln låter förmoda. I ett avseende ger den dock mindre: vill man ha upprörande, uppskakande detaljer om förtryck och vardagsellände ger Tidskriften Östeuropa betydligt mer, speciellt om Sovjet. Däremot får man i boken en bredare bild av de kommunistiska länderna som bildar det sovjetiska imperiet och av de få som lyckats hålla sig utanför. De olika länderna behandlas av olika författare utan en gemensam mall, vilket ger möjlighet till att dra fram det som är mest karaktäristiskt, men också något inskränker möjligheten till direkta jämförelser. En översikt i slutet av boken ger dock jämförande uppgifter om ländernas struktur. Mest påfallande är här den stora fattigdomen. Albanien är där i särklass med en BNP av cirka 2.500 kronor per invånare och år. Men även ligan ledaren Östtyskland ligger illa till både i jämförelse med andra industriländer och jämfört med förhållandena på den tidigare regimen tid. Det påminner för övrigt om uppgifter från annat håll om jordbrukets produktivitet i Sovjet som idag lär vara sämre än före 1914. Det påminner också den nutida turisten, som är intresserad av industrialster från Östtyskland och av förhållandena där, om de i vårt tycke mången gång undermåliga produkterna därifrån, och om det löje som "der DDR-Volkswagen", den torftiga tvåtaktern Trabant, väcker i grannlandet Polen, där eljest Östtyskland anses erbjuda ett större urval av vardagsartiklar, ett inte särskilt imponerande betyg.

De ekonomiska förhållandena är dock inte bokens huvudtema, som istället är oppositionens verksamhet i länderna ifråga. Den minnesgode erinrar sig kanske de kringresande ryssar som på 50-talet försökte få en fåtalig publik att tro på en nära förestående kontrarevolution. Det skulle dock dröja till ett halvt sekel efter 1917 års revolution innan vi fick anledning att börja lyssna på allvar. Den sovjetiska "broderliga hjälpen" såg kanske ut att kväva den växande oppositionen, men verkligheten är en annan. Det framgår med all tydlighet av bokens uppgifter, som verkar väl initierade och närmast tyder på medverkan av akademiskt bildade historiker.

I anslutning till huvudtemat får man en del inblickar i ländernas inre liv, bl.a. innefattande diverse problem med minoritetsgrupper av främmande nationalitet. Hur många svenskar vet exempelvis att ryssarna under andra världskriget i sina russifieringssträvanden, som för övrigt dokumenteras på flera ställen i boken, fraktade bort en och en halv miljon krimtatarer till Sibirien, av vilka hälften dog?

Ake Malmquist

Håkan Holmberg, Ulo Ignats m fl: *Mänskliga rättigheter i Öst. Prisma. C:a 45:-. Contrapris 38:-.*

Fler recensenter

Vi ser gärna att vi får fler recensenter som medarbetare i Contra. Skriv en rad till Contra, Box 6082, 102 32 Stockholm om Du är intresserad.

(Fortsättning från sid. 5)

tystnad!

Inte ett ord om de modiga kvinnor och män som sammanslutit sig i s.k. Helsingforsgrupper för att kräva, att löftena i Helsingforsöverenskommelsen, vilken ju Sovjet skrivit under, om mänskliga rättigheter skall infrias.

Inte om att dessa tappra människor tagit avstånd från allt våld — till skillnad från terroristerna i den fria världen.

Inte om myndigheternas svar på dessa krav: långvariga frihetsberövanden i fängelser, tvångsarbetsläger och på sinnessjukhus.

Inte om Charta 77-rörelsen i Tjeckoslovakien och de hårda straff som drabbat flera av dess medlemmar.

Inte om förtrycket och russificeringen i de baltiska staterna, vilkas frihet den kommunistiska diktaturen hänsynslöst trampar under fötterna.

Inte om dem som bränt sig själva till döds i protest mot förföljelserna mot religionen och de mänskliga rättigheterna, t.ex. den unge arbetaren Romas Kalanta i Litauen och prästen Oskar Brusewicz i Östtyskland. Därmed erinras med både ord och bild om den tyska terroristen Ulrike Meinhofs självmord, hon som vid sin begravning hyllades som "en symbol för kampen mot imperialismen i världen!"

Inte om påvens uppmärksammade och betydelsefulla besök i Polen, där han mottogs och hyllades av miljoner människor.

Ej med vare sig ord eller bild erinras om att Sovjetunionen med brutalt våld utvisade Solzjenitsyn, Rysslands största kulturpersonlighet och författare under 1900-talet.

Ingen uppmärksamhet ägnas Andrej Sacharov, den ledande medborgarrättskampen i Sovjetunionen, talesmannen för medborgerliga rättigheter och för demokrati i öst som den viktigaste förutsättningen för verklig avspänning, avrustning och fred.

Inte om försöken i Sovjetunionen att bilda fria fackföreningar och de straff som drabbat initiativtagarna. Man kunde åtminstone ha väntat några beklagande ord härom, eftersom Vi påstår sig stå den svenska arbetarrörelsen nära. I ett uppslag med rubriken "Vi gick tillsammans för att höras" erinras t.ex. om strejken i malmfälten: "Det var en strejk mot bolaget, mot överheten i samhället, mot såväl kapitalägare som LO-ledning." Men en protest under detta "protesternas årtionde" som inte nådde fram till Vi-redaktionens öron var när 35.000 gruvarbetare i Rumänien gick tillsammans i en strejk på grund av försämrade pensionsförmåner och dålig tillgång på mat och kläder. Efter strejken tvångsförflyttades 4.000 familjer och många arbetare förpassades till tvångsarbetsläger. Hur många gruvarbetare blev i vårt land av "överheten i samhället" tvångsförflyttade eller satta i tvångsarbetsläger?

Efter Sovjetunionens invasion i Afghanistan tillfrågades i ett TV-program vpk-ledaren Lars Werner, om hans parti ämnade demonstrera mot detta övergrepp mot ett annat land, eftersom han förklarade att han ogillade det. Svaret blev: "Tillsammans med andra organisationer skulle vi kunna demonstrera mot Sovjetunionen, men mot det imperialistiska

USA är vi beredda att ställa upp ensamma."

Det tycks finnas åtskilliga med samma kommunistiska enögdhet i *Vix* redaktion, kanske till och med utpräglade Sovjet-sympatisörer. Det vore mycket orovande, om tidningens redaktion representerar åsikter och värderingar bland konsumentkooperationens medlemmar. Det är illa nog som det är.

Alvar Wallentin

(Fortsättning från sid. 12)

tillräcklig politisk styrka för att framhärda i den politik som förs, vilket kan göra England till ett intressant exempel på en utpräglat monetaristisk politik.

Det är möjligt att man satt alltför stor tilltro till den monetaristiska politiken. Alla restriktioner har släppts när det gäller löneökningar. Industriministern Keith Joseph menar att det är naturligt att fackföreningarna strävar efter att maximera löneförhöjningarna. Regeringen bör inte lägga sig i denna process även om löneförhöjningarna överstiger det ekonomiska utrymmet. Regeringens uppgift är att genom en styrning av penningmängden se till att företagen inte har råd att betala de inflationsdrivande lönerna. Men så långt har man långtifrån kommit än i England.

Sverige

De exempel som tagits ovan är måhända extrema exempel på problem i monetaristiska ekonomier. Men i Sverige verkar vi för närvarande vara helt isolerade från den ekonomisk-politiska debattens utveckling. Den politik som gör sitt segertåg över hela världen, om än inte i så uttalad form som i de tre nämnda exemplen, har över huvud taget inte diskuterats i Sverige.

Sverige för en extremt keynesiansk politik. All ekonomisk stabiliseringspolitik skall skötas med hjälp av statsutgifter och skatter. Hur penningmängden utvecklas struntar politikerna i. Riksbanken skall se till att utlåningen blir så liten som möjligt. Riksbanken får ingen roll att spela i den ekonomiska politiken. När detta sker samtidigt som budgetdepartementet verkar ha förlorat kontrollen över statsutgifterna så finns det anledning att ställa många stora frågetecken för vart den svenska ekonomiska politiken kommer att föra landet.

Svenska ekonomer, och inte minst svenska socialdemokrater, brukar skryta med att Sverige var det första landet i världen som i full utsträckning började tillämpa Keynes teorier på 1930-talet. Det verkar nu som om vi kommer att vara de sista som håller kvar vid dem.

Ekonomiska teorier är inga eviga sanningar, utan försök att beskriva hur samhällets ekonomiska processer fungerar. Teorierna är förenklingar. När samhället och den ekonomiska verkligheten ändras måste även teorierna ändras.

Det är möjligt att monetarismen inte är lösningen på det svenska ekonomisk-politiska dilemma. Men en debatt om problemet skulle säkert vara välgörande.

Carl G. Holm

I en sovjetisk skola

Den 29 januari 1979 utlystes i mellanstadie-skolan i Pasvalys, Litauen, en "ateistisk vecka", vilken bl a skulle innehålla en utställning av ateistiska teckningar av eleverna. Eleverna deltog, som vid alla dessa manifestationstyper, motvilligt. Endast ett fåtal teckningar färdigställdes, de övriga (ett fyrtiotal) tvingades eleverna i femte och sjätte klass göra under teckningslektionerna.

Natten mellan den 1 och 2 februari försvann alla de ateistiska teckningarna och väggtidningarna och ersattes med ett utdrag ur den litauiska sovjetrepublikens konstitution (paragraf 50): "Invånarna i Sovjetrepubliken Litauen garanteras samvetsfrihet, dvs rätten att utöva vilken religion som helst eller ingen religion alls, att utöva kulturer och att propagera för ateismen. Anstiftan till hat eller fiendtlighet mot religionstroende är förbjuden. I Sovjetrepubliken Litauen är kyrkan skild från staten, och skolan är skild från kyrkan."

Morgonen efter anordnade lärarna i all hast en ny utställning för att dölja "stölden".

På kvällen den 3 februari höll eleverna ett möte vid vilket cirka 300 personer deltog. I aulan, väl synligt, fanns manifest, den litauiska flaggan, slagord som "Ut med de ryska ockupanterna!" och "Frihet för Litauen!" samt korta verser som

Röd, grön, gul
detta är vår trefärgade flagga.
Systrar och bröder, vi kämpar för frihet
och Litauen ska bli fritt igen

osv

Lärarna började genast en jakt för att avslöja upphovsmännen till dessa "kontrarevolutionära" ting. Den 5, 6 och 7 februari kallades eleverna i de elva klasserna (under lektionstid) till skoldirektörens kontor för ett sammanträffande med säkerhetstjänstemän. Förhören pågick ända till klockan 18.30. Efter ett sådant sammanträffande den 7 februari fördes eleven Rima Juzytė till Sovjetpalatset för att förhöras av KGB. KGB-arna följde sedan flickan hem och genomförde en partiell husundersökning (utan tillstånd) och lämnade henne och hennes föräldrar först klockan 22.30. Straffet som Juzytė senare fick blev: uteslutning ur Kom-somol, sänkt ordningsbetyg, relegering och utspärning från alla sovjetiska skolor. Det sades till henne, att hennes plats inte var i sovjetiska skolor utan på mentalsjukhus... Andra elever som straffades var Rima Varžinskaitė (en allvarlig anmärkning) och Rasa Puikauninkaitė (en allvarlig anmärkning och sänkt ordningsbetyg). Dessa båda flickor tvingades också att inför sin klass, föräldraföreningen, lärarna och säkerhetstjänstemännen i Vaskevičins och Roginov läsa en självkritik.

Detta är hur en av undertecknarna av Helsingfors-deklarationen ser på sin egen konstitution!

Christer Arkefors

NOZISER Sverige

Byråkrati

Socialbyråerna i Göteborg betalar 1980 ut 96 miljoner kronor i bidrag till behövande. Att administrera verksamheten kostar 97 miljoner kronor.

(Sunt Förnuft)

Sammanträdesarvode

I Göteborg har det avslöjats att ett tiotal högt uppsatta kommunalpolitiker i årtal kvitterat ut sammanträdesarvode på 200 kronor när de blev bjudna på middag i samband med att man avtackade någon trojänare i stadens tjänst. Revisorerna har nu kommit med kritik och de stackars politikerna får framöver nöja sig med arvode för protokollförda sammanträden.

"Arbetsförmedling"

Sibbhults Industrier i Skåne gick för en tid sedan i konkurs. Företaget tillverkade trähus. 25 man blev utan arbete, men deras lön garanteras av "lönegarantifonden", en fond som alla företag betalar försäkringspremier till. Hur stor ersättningen blir beror på anställningstid, ålder m.m. I undantagsfall kan ersättningen bli så hög som 150.000 kronor.

32 km från Sibbhult ligger Hässleholm, där ett annat trähusföretag Ernström Modulent inte klarar av sina order. Man söker intensivt efter ny arbetskraft, men man lyckas inte uppbära någon. 25 man kan få arbete genast.

De som förlorat sina arbeten i Sibbhult har samtliga bjudits till företaget i Hässleholm, och företaget har erbjudit sig att ordna transporten om de tar arbetet. Lönen är densamma som i Sibbhult eller högre. Dessutom erbjuder Ernström Modulent dagtraktamenten.

Av de 25 vid Sibbhults industrier är det bara fem som tackat ja! De övriga tjugo föredrar att leva på det sociala!

(SAF-tidningen)

PS

LO-tidningen har kommenterat uppgifterna i SAF-tidningen och menar att de är i stort sett felaktiga. De anställda i det konkursdrabbade företaget i Sibbhult väntade på att konkursförvaltaren skulle ordna upp företagets affärer och i ett rekonstruerat företag få igång driften igen. Åtskilliga har nu fått anställning i det nya företaget i Sibbhult. Ett par har förtidspensionerats. Några arbetar i Hässleholm, men även enligt LO-tidningen finns det ett fåtal som inte accepterat anställning i Hässleholm och inte heller fått anställning i det rekonstruerade företaget. Det är yngre personer och de har därför inte lönegarantier i den storlek som nämns i SAF-tidningen.

Svenska nazister

I TV intervjuades härförloden en av trettio-talets svenska nazistledare, Sven-Olof Lindholm. Han ledde den ena av de två största (men trots allt ganska små) nazistorganisationerna i landet. Han är nu pensionär. Lindholm uttalade sig om aktuell svensk politik och sina åsikter. Han framhöll att han fortfarande var nationalsocialist. Han underströk särskilt det socialistiska momentet i ideologin. "Socialismen är en nödvändighet" menade han. Det var en åsikt som han stod fast vid sedan 30-talet. I rutan uppträdde han med en antikärnkraftsknapp på tröjan. När frågan om vilket parti han röstade på idag ställdes förklarade han att han i avsaknad av ett riktigt nationalsocialistiskt parti röstade på det som låg närmast hans gamla ideologi, vpk.

Volvos vinst borde vara 3 miljarder!

Under 1979 gjorde Volvo en vinst på en bra bit över en miljard kronor. Företagsledningen var inte helt nöjd med beloppet, som med tanke på omsättningen borde varit större. Stöd för denna åsikt kommer nu från något oväntat håll. Från Metall. I boken "Det hemska 80-talet" redovisas bl a intervjuer med Stig Malm och Dan Andersson på Metalls centrala kansli i Stockholm. De menar att vi måste öka "vinsttoleransen" hos löntagarna. Volvos vinst borde egentligen vara 3 miljarder enligt de två företrädarna för landets metallarbetare. I mer officiella uttalanden framför dock facket klagomål på alltför höga vinster!

För höga skatter

En som uppenbarligen tycker att skatterna på sprit och tobak är alltför höga är budgetminister Ingemar Mundebo. Atminstone av hans välfyllda kasse att döma, när han häromsistens observerades av Contra bland de ankommande på Arlanda. Att hans färdkamrat Ulf Adelsohn hade en minst lika välfylld kasse förvånar väl inte, men atminstone budgetministern kan man väl tro om att enbart dricka drycker som är beskattade.

Jugoslaver i Sverige

Den spända situationen i Jugoslavien och orolig väntan på vad som ska hända härnäst har utlöst en spänd avvaktan bland jugoslaverna i Sverige. Få tors idag öppet tala om läget i Jugoslavien.

Hemliga polisen, UDBA, och dess informanter har trappat upp sitt spionage mot jugoslaver i utlandet.

Telefonsamtal till och från Jugoslavien avlyssnas och bryts så snart man kommer in på "obekväma" samtalsämnen. H.G.O.

Telefonservice

Många privata företag har regler som förbjuder privatsamtal med personalen under arbetstid. Inom kommunal förvaltning är det ibland tvärtom. En av Contras medhjälpare arbetar på socialförvaltningen i Stockholm. Om man frågar efter henne i växeln blir samtalet stoppat, om det inte kommer under den snålt tilltagna telefontiden. Säger man att det är fråga om ett privatsamtal blir man kopplad oavsett tidpunkten!

Hela sanningen

Mycket har skrivits om Scand-Videos köp av filmen "En prinsessas död". TV-chefer och politiker har fördömt företagets tilltag att köpa en film som TV gärna ville köpa. Scand-Video ska nu sälja videokassetter med filmen.

I debatten om affären har det sagts att Scand-Video bjöd över Sveriges Radio kraftigt. Det är sant, men långtifrån hela sanningen. "En prinsessas död" ingick i ett större paket filmer som inköptes av Scand-Video. Företaget köpte samtidigt rättigheterna för fyra filmer i sju år för sammanlagt fem länder! Företagets VD Gunnar Hedin har nämnt detta samtliga gånger han intervjuats i radio och TV. Men den informationen har ständigt klippts bort. Då kanske indignationen över Hedins "överbud" skulle minska något.

Volvo i Östtyskland

Volvo har slutit avtal med Östtyskland om att bygga en lastvagnfabrik i Ludwigsfelde. Det är en affär i miljardklassen.

När USA för några år sedan engagerade sig i ett liknande projekt vid Kama-floden i Sovjet resulterade projektet i att Sovjets produktion av militära fordon kunde ökas mycket kraftigt med hjälp av västerländsk teknologi.

Sannolikheten för att samma skall ske med Volvos projekt i Östtyskland är mycket stor.

Om inflationen

"Regeringens talesmän hittar alltid på någon förklaring — giriga affärsmän, krävande fackföreningar, slösaktiga konsumenter, arabiska schejker, dåligt väder, eller vad som helst som kan verka det minsta trovärdigt... Alla dessa grupper kan skapa höga priser på vissa varor; men de kan inte höja den allmänna prisnivån... de kan inte skapa en rullande inflation av en enkel anledning: ingen av de anklagade brottslingarna har tillgång till en tryckpress som kan producera de papperslappar vi går omkring med i våra fickor; ingen kan lagligen ge sin kamrer order om att föra in noteringar som motsvarar dessa papperslappar." (Milton Friedman)

notiser utlandet

Köpstopp

En av utvägarna för polacker som förgäves har försökt få tag på kvalitetsprodukter (med polska mått mätt) har varit att bege sig till Östtyskland. Nu har emellertid de östtyska myndigheterna satt stopp för handeln. Polacker får inte längre köpa skor, kläder, tapeter, lök, socker, konserver, kött m.m.

(Intern Informationen, Interlaken)

Strejk mot Labour

I England strejkade och maskade personalen på Labour-partiets högkvarter för en tid sedan. Man protesterade mot för låga löneförhöjningar (21% medan partiledningen fick mellan 40 och 75%). Partiledningen vägrade dessutom att ställa upp på förhandlingar annat än på tider som passade den, vilket irriterade facket. En tid hade telefonväxeln en telefonsvarare som beklagade att man inte kunde ta hand om samtal p g r a "interna problem".

Partiledaren James Callaghan tillhörde dem som utverkade 75% löneförhöjning för egen del.

(Reason, Santa Barbara)

Hastighet och olyckor

På Västtysklands Autobahn är hastigheten som bekant fri. Och de flesta kör mycket fort, mycket fortare än vad vi körde i Sverige när hastigheten var fri här. Myndigheterna har naturligtvis undersökt om det är rimligt att behålla den höga hastigheten — och kommit fram till att det är det. 72% av alla olyckor på motorvägarna drabbade fordon som körde mindre än 100 km/tim, trots att bara 58% av trafiken håller den hastigheten. Bara 6% av olyckorna drabbade fordon som körde snabbare än 130 km/tim, trots att 7,7% av trafiken höll en så hög hastighet.

Vad säger Trafiksäkerhetsverket i Sverige? Sist man av trafiksäkerhetsskäl slog till mot hastighetsgränserna kopplade man en ökning av trafikolyckorna med höga hastigheter, utan att våga publicera var olyckorna inträffat. Olyckorna hade ökat, Trafiksäkerhetsverket och regeringen måste visa sin handlingskraft. Hastigheterna sänktes, utan att man visste om olyckorna inträffat i tätorter eller på 110-vägar.

(Reason, Santa Barbara)

Mindre livsmedel i Kina

I samband med den tillfälliga lättningen i det politiska förtrycket i Kina har åtskilliga intressanta uppgifter kommit fram, och t o m klätts i officiell statistik. Bl a har det avslöjats att de kinesiska konsumenterna hade mindre att äta 1978 jämfört med 1958. Produktionsökningen i jordbruket har inte (på grund av de politiska kampanjerna) lyckats hålla jämna steg med folkökningen. Röda Fanan skrev nyligen att "landet lider av en mycket allvarlig livsmedelsbrist", och de svältande böndernas protester i Peking förra vintern talar sitt tydliga språk.

(The Economist, London)

Efterfrågad bok

Leonid Brezjnevs bok *Den leninistiska vägen* har blivit mycket populär i Sovjetrepubliken Armenien. Företagsamma armenier har rest ända till Moskva för att skaffa boken i massupplaga. Förklaringen är att det utsökta skinnbandet är värt betydligt mer än bokens pris. Boken kostar 60 kopek, men sedan titeln tagits bort kan bandet säljas för 2 rubel och 50 kopek!

(Soviet Analyst, London)

Indragna pensioner

I Danmark (med socialdemokratisk regering) drar man nu in på folkpensionerna. 500 miljoner kronor skall sparas på sänkta pensioner. Det rör sig om pensionärer med extrainkomster. Är extrainkomsten tillräckligt stor blir det ingen folkpension alls.

(Höjrebladet)

Zambia

Zambia är ett av de länder som av naturen utrustats med stora tillgångar. Landet är en av världens största kopparkopparproducenter. Men de naturliga rikedomarna slösas bort genom en ineffektiv socialistisk politik. 70% av Zambias näringsliv kontrolleras av staten, vilket har medfört brist på de flesta basvaror. När det går att få tag i dem någon gång kostar de tre gånger så mycket som i grannlandet Zimbabwe (Rhodesia). Trots att lönerna i de två länderna är i stort sett lika. Zambias president Kenneth Kaunda har försökt förklara förhållandet med "den vite mannens utsugning av den svarte mannen" (!) Den ekonomiska verkligheten i Zimbabwes grannländer är ett säkerligen avgörande skäl till att Robert Mugabes regim hittills fört en förhållandevis försiktig politik. Det är dock sannolikt bara en tidsfråga innan ideologisk trängsynthet tar överhanden över den ekonomiska realism som präglat politiken i Zimbabwe hittills.

(The Economist, London)

Strejk i Rostock

Hamnarbetarna i Rostock vägrade för en tid sedan att lasta ett fartyg som skulle till Sovjet. Fartyget skulle lastas med sänglinne (för olympiaden). Sänglinne går bara att få tag på på den svarta marknaden i Östtyskland, och hamnarbetarna vägrade att medverka till export av en sådan birstvara. Fartyget lastades så småningom av soldater ur östtyska armén. Vid två tidigare tillfällen har liknande händelser inträffat i Rostock. Det var dels 1978 när hamnarbetarna vägrade att lasta fartyg på väg till världsungdomsfestivalen på Kuba, dels 1979 när man vägrade att lasta fartyg till Vietnam. Vid bägge dessa tillfällen var det fråga om livsmedel.

(BFD Nachrichten, Berlin)

Mer privatjordbruk

De sovjetiska myndigheterna arbetar nu för att främja privatjordbruket! De små privata odlade åkerlapparna spelar en allt större roll i den sovjetiska jordbruksproduktionen. Det finns 34 miljoner jordbruksarbetare på kollektivjordbruket i Sovjet. De får i privat regi odla upp mindre än 1% av jordbruksarealen, men de står för 61% av potatisproduktionen och en tredjedel av köttproduktionen i landet. Till och med president Breznev säger i sina memoarer att "en bybo utan en egen täppa är som ett träd utan rötter". De många skördebakslagen under senare år har gjort att myndigheternas intresse för att främja privatjordbruket ökat.

Zimbabwe

Valen i Zimbabwe blev som bekant en stor framgång för Robert Mugabe, den mest militante svarte ledaren. Trots att Mugabe fick egen majoritet i parlamentet, vilket ingen hade räknat med i förväg, så var segern ihållig om man granskar den närmare. Landet delades nämligen i två delar. I den sydvästra delen av Zimbabwe, Matabeleland, fick Mugabes parti bara ett enda av 16 mandat i parlamentet. Där tog Joshua Nkomo hem alla de övriga platserna. Detta förhållande gör naturligtvis att Mugabe har skäl att vara försiktig. Driver han sin linje alltför hårt skulle landet kunna delas på mitten, och Mugabe skulle vara helt utan stöd i den ena delen av landet.

Fler barn till Kuba

Uppgifter tyder på att inte mindre än 30.000 barn från olika kommunistiskt kontrollerade länder i Afrika under de senaste åren har förts till Kuba. Det är barn i åldrarna mellan 7 och 15 år från Etiopien, Angola, Mozambique, Guinea-Bissau, Kongo och Sydjemen (i Asien). Barnen förväntas bli på Kuba mellan tio och femton år, och skall sedan skickas hem för att utgöra en stabil "revolutionär bas". I vissa länder har våldsamer uppgifter uppstått när barn med våld skilts från sina föräldrar.

(BFD Nachrichten, Berlin)

Fel av Otto von Habsburg

Otto von Habsburg, son till den siste kejsaren av Österrike-Ungern, är ledamot i Europaparlamentet, EG:s direktvalda parlament. Otto von Habsburg representerar CSU i Bayern.

För en tid sedan kritiserade von Habsburg en annan ledamot av Europaparlamentet, grevinnan Maria Fabricia av Baduel-Glorioso, ledamot i parlamentet som representant för det italienska kommunistpartiet. Habsburg nämnde i förbifarten att hon var Italiens tredje rikaste kvinna. Grevinnan lämnade i vredesmod parlamentssalen efter detta lögnaktiga påstående, hon är i själva verket bara Italiens fjärde rikaste kvinna.

(Intern Informationen, Interlaken)

Afghanistan

Den enda trovärdiga reaktionen på den sovjetiska utmaningen skulle vara att utrusta de islamiska frihetskämparna i Afghanistan med de vapen och förnödenheter de är i behov av. Detta är fortfarande möjligt, eftersom de kontrollerar stora områden. Hjälp kunde också skickas längs islamiska kanaler. Risken skulle då vara obetydlig.

Men detta kommer rimligtvis inte att ske. Världen har överlämnat de mohammedanska frihetskämparna åt sig själva och kommer inte att lyfta ett finger för att förhindra, att de blir kvästa av den ryska krigsmaskinen. Moskva kommer att få en av de viktigaste strategiska baserna i världen och kan börja förbereda sin nästa framstöt.

De som nämner tingen vid deras rätta namn kommer att fördömas som krigshetsare, medan illusionisterna blir belönade med fredspris. Den historiska erfarenheten säger att kriget förorsakas av pacifister som är villiga att låta sig avvärja när de konfronteras med aggressorer och politiska charlataner som alltför tror, att den totalitära pesten kan kureras med trollformler.

(*Otto von Habsburg i Morgenbladet, Oslo*)

Liberaler

I USA är det ultraliberala *Libertarian Party* på frammarsch. Partiet står för en radikal politik med fri företagsamhet och minimal statlig kontroll över ekonomi och privatliv. Jämfört med *Libertarian Party* är Gösta Bohman rena socialisten, för att inte tala om s.k. liberaler inom Folkpartiet.

I Alaska har *Libertarian Party* en representant i delstatens parlament. Och i senaste guvernörsvalet i Kalifornien fick Ed Clark över 400.000 röster (5,5%). I Kalifornien har partiet genom att för myndigheterna visa upp ett register på 92.000 medlemmar fått partiet med på listan över partier som "ständigt" skall finnas med på valsedlar. Hittills har det bara varit Republikaner och Demokrater som funnits på den listan.

I flera andra delstater är partiet också registrerat och i höstens presidentval räknar man med att ställa upp i cirka 45 delstater. Presidentkandidaten är den ovan nämnde Ed Clark.

(*Libertarian Review, San Francisco*)

Helsingforsgrupper

I Sovjet arbetar flera s.k. Helsingforsgrupper med syfte att övervaka att Helsingforsavtalets regler efterlevs. För närvarande sitter 35 av 85 medlemmar fängslade. Bland de senaste som fängslats inom Helsingforsgrupperna kan nämnas Jurij Lytvin från Ukraina som dömts till 3 års läger för "motstånd mot tjänsteman" och Oles Berdnyk, också från Ukraina, som dömts till sex års läger med sträng regim plus tre års exil (i Sibirien) för "anti-sovjetisk agitation och propaganda". Berdnyk satt nio månader i isoleringscell i väntan på rättegången.

(*FCI, London*)

Byråkrati

I USA finns det 41.000 paragrafer som reglerar tillverkning och försäljning av hamburgare. En kommitté som studerat tillverkning och försäljning av jordnötssmör har nyligen avslutat ett fyraårigt arbete också i USA. Kommittén har presenterat rapporter på sammanlagt 100.000 sidor.

(*Handelskammartidningen*)

Igor Kortsjnoj

Igor Kortsjnoj, som till den i exil levande schackspelaren Viktor Kortsjnoj (han som spelade om VM-titeln på Filippinerna härom året) har dömts till två och ett halvt års arbetsläger för värpliktsvägran. Igor försöker få utresetillstånd till Väst, och han vet att han efter militärtjänsten anses känna till "militära hemligheter" och då kommer att förvägras utresetillstånd av ytterligare skäl. Igor sitter nu i ett koncentrationsläger i närheten av staden Kurgan i Sibirien.

(*Intern Informationen, Interlaken*)

Alternativbokhandel

I London har nyligen öppnats en specialbokhandel som inriktat sig på frihetslitteratur. I sortimentet hittar man böcker om öststaterna, om liberalt (eller kanske snarare libertarianskt) ekonomiskt tänkande, idéböcker om frihet, ett brett sortiment med tidskrifter och mycket mer.

Bokhandeln är obunden av alla organisationer och förlag och har därför ett mycket brett sortiment.

Den nya bokhandeln är väl värd ett besök för dem som kommer till London under semestern i sommar. Den som inte gör det kan rekvidrera den nästan 200 sidor tjocka katalogen.

Adressen är *The Alternative Bookshop*, 40 Floral Street, Covent Garden, London W.C.2. Närmaste tunnelbanestation är Covent Garden.

Fångar i Laos

Amnesty International kräver frigivning av de tusentals tjänstemän och akademiker som utan rättegång eller dom sitter fängslade i Laos sedan 1975. Antalet gripna uppskattas till cirka 15.000. Bland de fängslade finns också något hundratal amerikanska piloter, vilket den franske piloten Jacques Leguay kunnat berätta. Leguay lyckades nyligen fly från ett fängelse i Laos' huvudstad Vientiane.

(*Intern Informationen, Interlaken*)

KGB organiserade bröllop

Det omtalade bröllopet mellan Cristina Onassis, dotter till framlidne skeppsredaren Aristoteles Onassis, och ryssen Sergej Kauzov, var resultatet av en sovjetisk plan för att "inifrån" hämta informationer om västvärldens oljehandel. Denna uppgift, med rikligt bevismaterial, delger oss den engelska tidningen *Daily Express*, som påstår sig ha fått informationerna från en amerikansk affärsman som ofta är i kontakt med Kremis ledare. Uppgifterna ska sedan ha bekräftats av källor

närstående den brittiska underrättelsetjänsten.

I sina första steg i affären stötte Onassis, i Paris, på Sergej Kauzov som utgavs vara chef för Sofrachts oljeavdelning (Sofracht är en sovjetisk organisation med representation i Paris). Kauzov har i många år arbetat för ministeriet för handelsflottan. Vid Parismötet, där flera personer deltog, kopplade Kauzov på all sin charm, vilken inom parentes sagt är imponerande, och lyckades övertala Cristina Onassis att träffa honom fler gånger. På detta sätt föddes ett förhållande som skulle vara bannlyst av KGB för vilken annan sovjetisk medborgare som helst, i synnerhet en med så mycken vetskap om sovjetiska statshemligheter. Kauzov var fortfarande lyckligt gift med Natasja, med vilken han har en tonårig dotter. Onassis däremot hade två olyckliga äktenskap bakom sig, med den amerikanske industrimagnaten Joseph Bolker och med den rike greken Alex Andreadis. De sovjetiska myndigheterna ordnade snabbt skilsmässa mellan Kauzov och hans fru Natasja, för att kunna förverkliga sin plan: bröllopet Onassis-Kauzov. I augusti 1978 gifte de sig. I ytterligare försök att lura världspinionen dröjde de sovjetiska myndigheterna med att ge Kauzov tillstånd att följa sin hustru, Cristina Onassis, på hennes många utlandsresor.

Äktenskapet har nu strandat, och man kan bara spekulera i om Onassis tröttnade på sin tredje man, eller om KGB beordrade Kauzov att lämna Onassis. Uppmärksammas bör dock att Kauzov har återförenats med sin "verkliga" hustru Natasja.

(*Christer Arkefors*)

Sovjetiska femte-kolonnare i Teheran

De "studenter" som håller cirka 50 amerikaner fångna i Teheran är sovjetiska femte-kolonnare. Detta uppger general George Keegan, f.d. chef för det amerikanska flygvapnets underrättelsetjänst. Sovjetunionen har spenderat 150 miljoner dollar i guld för att, i Sovjet, utbilda 1000 iranier till aktiva militanta vänsterextremister. Ur denna grupp, speciellt utbildad för omstörtande verksamhet, härrör de ungdomar som håller den amerikanska gisslan. Andra aktivister har till uppgift att sabotera oljeproduktionen och att influera ayatollahn i Tabriz och de religiösa "mullahs" för att dessa ska inta positioner fördelaktiga för Sovjets intressen. Irans kommunistparti, Tudeh, finansieras av Kreml, i huvudsak genom schweiziska banker. Redan innan shans fall meddelade flera länders underrättelsetjänster Washington att Sovjet hade lyckats infiltrera en femte-kolonn i Iran, men dessa uppgifter ignorerades eller undervärderades av de ansvariga amerikanska myndigheterna. Målet för den sovjetiska infiltrationen anses vara en begäran av iranska kommunister att Sovjet genomför en "skyddsinväsion" mot de "imperialistiska" krafterna. Situationen skulle då mycket likna den i Afghanistan. Och det skulle bara ta några timmar för de sovjetiska trupperna i Azerbajjan och vid Kaspiska Havets östra strand att nå Teheran. Den fria världen har inte lärt sig den baltiska läxan, inte den ungerska läxan, ej heller den tjeckoslovakiska läxan — det återstår att se om vi har lärt oss den afganska läxan. (*Christer Arkefors*)

Rättegång i Litauen

På väg till Vilnius i bil, den 1 juni 1978, inträffade nära Pirčiupis en olycka: Jag körde med min bil på invaliden Alexandras Razviničins, som helt plötsligt dök upp framför motorhuven. Trafikpolisen i Vilnius erkände genast Razviničins skuld till olyckan.

TVå månader senare kom denna olycka till Statens Säkerhetsorgans kännedom. Här följer nu vad Razviničins själv har berättat för mig om intresset hos detta organs tjänstemän, innan han själv blev en av deras medarbetare. Jag besökte honom den 23 augusti 1978, samma dag som han hade kallats till Šalčininkai och där träffat en tjänsteman hos Statens Säkerhetsorgan, som hade kommit från Vilnius. Han kände till olyckan i detalj och insinuerade att jag hade betalt "avgifter" då och då till Trafikpolisen för att deras domstol skulle vara till min fördel. KGB-aren förstod att protestera mot Trafikpolisens slutledningar och att vända sig till en domstol för att få min "skuld" fastslagen, under löfte att hjälpa honom att vinna målet. Av samtalet med KGB-aren förstod Razviničins att Säkerhetsorganet hade för avsikt att hjälpa honom för att slå till mot mig. Tjänstemannen hade sagt honom att jag var en farlig individ, och eftersom de inte hade någon förevändning att skuldbelasta mig sökte de ett tillfälle att sätta mig på plats, eller åtminstone att kompromettera mig. Säkerhetstjänstemannen förklarade för Razviničins att han kände domarna i Högsta Domstolen, vilka säkerhet hade fått honom att vinnamålet. Samtidigt försäkrade han att han hade "ordnat till fallet" hos Varėnas trafikpolis till hans fördel. Under samtalet lät KGB-aren undslippa sig att ur olycksprotokollet hade vissa blad försvunnit, vilket gör uppenbart att Säkerhetstjänstemännen höll på att "ordna till dokumenten". KGB-aren erbjöd sig t o m att själv skriva överklagandet till domstolen, det räckte med att Razviničins skrev under. För detta samarbete med Säkerhetsorganet lovade tjänstemannen att Razvini-

vičins, från sociala fonder, skulle få en ny rullstol med motor, vilken Razviničins, som invalid, annars hade fått köpa med 80% rabatt, dvs för 200 rubler.

Razviničins tilltalades av detta, men han greps också av samvetsqual. Därför gav han inget besked, utan lovade att tänka på saken.

Dagen efter, den 24 augusti 1978, återvände KGB-arna till Razviničins hem för att, efter att ha undersökt och fotograferat den förstörda rullstolen, återigen föreslå honom att vända sig till domstolen. Razviničins visade mig t o m telefonnumret som säkerhetschefen i Šalčininkai hade givit honom för att han skulle kunna kontakta honom när han så önskade.

Razviničins, nu med ryggen fri, bad mig att hjälpa honom att reparera rullstolen och att betala böterna till Trafikpolisen, cirka 800 rubel (hans försäkring hade betalt reparationserna av min bil). Dels eftersom jag hade noterat familjen Razviničins fattigdom och dels betänkande att den unge mannen kunde fås att göra en "dumhet" som han skulle ångra i hela sitt liv, gav jag honom 1.400 rubel. Han var nöjd med det och gav mig Varėnas trafikpolis' handlingar och trafiklagar, där KGB-aren hade strukit under med rödpenna de paragrafer som, enligt honom, kunde användas för att fälla mig.

Någon månad senare fick jag ett brev från Razviničins, i vilket han beklagade sig över att, efter att ha vägrat att överklaga, fått stora problem. Han hade förlorat KGB-arna, han hade förlorat sitt arbete hos ett hemligt företag och han hade strukits från listan över dem som hade rätt till en statlig bostad. Av dessa skäl bad han mig att snarast sända 1.000 rubler. Efter att personligen ha talat med Razviničins förstod jag att han fortsatte att ha kontakt med säkerhetsagenter och att han, med deras hjälp, försökte utöva utpressning mot mig. Jag förvägrade därför honom all övrig hjälp.

Razviničins har numera "förlåtits" av

säkerhetstjänsten, han har återfått sitt arbete och han har bestämt sig för att anmäla mig för domstol för bilolyckan.

Med betraktande av säkerhetstjänstemännens aktiviteter måste jag protestera, eftersom statens säkerhetstjänst används för att förtrycka en präst (ansvarig för en bilolycka kan dömas till tre års fängelse).

Det är uppenbart för alla att bakom Razviničins finns säkerhetsagenterna, för vilka inga lagar, domstolar, åklagare, advokater eller experter gäller när en verklig eller överklagad fiende till dem skall straffas.

31 januari 1979

Sigitas Tamkevičius

PS1: Trafikpolisens rapport direkt efter olyckan:

"Eftersom A.S. Razviničins uppenbart har brutit mot lag 70, paragraf 2, 6:e kapitlet av trafikreglementet anser jag, att, med avseende på olyckan i vilken Razviničins var inblandad, inga rättsliga åtgärder behöver vidtas mot Tamkevičius, S.J. emedan inget ansvar kan lastas honom.

T. Graževičius
militärlojtnant och chefsinspektör för trafikövervakningen

Godkänt

L. Mališauskas
militäröverstelöjtnant och chef för trafikövervakningen i Varėna

PS2: Rättegången påbörjades den 6 februari 1979. Domen föll den 13 juli och löd: Ett och ett halvt års fängelse villkorligt för Razviničins. KGB:s aktiviteter hade avslöjats alltför tydligt, och man ville uppenbarligen med denna dom ge sken av att Sovjets domstolar är objektiva och att ingen förföljs för sina religiösa åsikter. Tamkevičius och hans religiösa vänner (flera hundra personer) protesterar bar frukt den här gången, men detta är tyvärr inte regel utan ett av de få undantagen.

CONTRA

För frihet – mot socialism

oberoende borgerlig tidskrift
ISSN 0347-6472

Contra-Tryck, Stockholm 1980

Utgivning:

Contra utkommer med sex nummer per år. Nästa nummer utkommer i augusti.

Ansvarig utgivare:

Christer Arkefors

Adresser:

Box 6082, 102 32 Stockholm.

Tel 08-39 66 81.

Box 426, 701 06 Örebro.

Prenumeration:

26 kronor (eller mark) per år.

Postgiro 85 95 89 - 4.

Bankgiro 261-2638.

Finskt postgiro 1125 82-9.

Redaktion:

Christer Arkefors, Géza Mólnár, Carl G. Holm, Benny Rung och Claes Alm-gren.

Speciella medarbetare:

Robert Gothius, Klas von Holst, Andrzej Olechno och Thomas Nilsson.

Utländskorrespondenter: Allan C. Brownfeld, Washington; Harry Jones, London; Robert Champlin, Toronto och Per Danielsen, Oslo.

Presslagd 1980-06-10